

JMG

Examensarbete i medie- och
kommunikationsvetenskap

2014-05-30

Institutionen för journalistik,
medier och kommunikation
www.jmg.gu.se

Feminismen har spårat ur

En retorisk analys av Fittstim – min kamp

Författare: Jennifer Marin Hummelin och Kristina Sandin
Handledare: Gabriella Sandstig
Kursansvarig: Malin Sveningsson

GÖTEBORGS UNIVERSITET
JOURNALISTIK, MEDIER OCH KOMMUNIKATION

Abstract

Titel	Feminismen har spårat ur: En retorisk analys av Fittstim – min kamp
Författare	Jennifer Marin Hummelin & Kristina Sandin
Kurs	Examensarbete i medie- och kommunikationsvetenskap, Göteborgs universitet
Termin	Vårterminen 2014
Handledare	Gabriella Sandstig
Sidantal	60 (inklusive bilagor)
Antal ord	19 834
Syfte	Att studera hur argumentationen ser ut i avsnittet <i>Har feminismen spårat ur?</i> i Sveriges Televisions programserie <i>Fittstim – min kamp</i> .
Metod	En retorisk analys.
Material	Första avsnittet i programserien <i>Fittstim – min kamp</i> .
Huvudresultat	Avsnittet driver tesen att feminismen har spårat ur. Till stöd för tesen argumenteras det för att dagens feminism är medial, splittrad, extrem och onödig. Intervjupersonerna stödjer argumentationen som i huvudsak sker implicit. Avsnittet appellerar främst till tittarens känslor, snarare än till hens förnuft. Genomgående samverkar olika retoriska element som tal, kroppsspråk, mimik, ljud och bild för att rama in det som tittaren ser och hör.
Nyckelord	argumentation, Belinda Olsson, feminism, Fittstim – min kamp, framing, innehållsstudie, inramning, journalistik, journalistiska val, retorik, retorisk analys, Sveriges Television

Executive summary

Feminism and feminist issues are from time to time debated in the media and in society. In January 2014 a television program of three episodes about feminism in today's society was aired on Swedish public service broadcasting. The program, called *Fittstim – min kamp*, sought to investigate feminism to see whether it had gone too far. The program caused a lively debate and was both praised for raising feminist issues and criticized for trivializing the feminist movement in the way in which it was portrayed. Similarly, international research has shown that feminism and feminists are trivialized in the media. Furthermore, the media describe feminists as extreme and feminism as unnecessary in today's equal society. This raises the question of the role that the media play in describing and portraying something in a certain way, thereby promoting a certain view on it.

This study uses a rhetorical analysis to study the argumentation in the first episode of the program. The theoretical framework of this study is within the fields of journalism and rhetoric. Research shows that the journalistic practice in Sweden has gone from objectively mirroring the reality to interpreting and explaining it to the audience. The changes in journalism have led to journalists increasingly focusing on entertaining and involving the audience. Moreover, interpreting reality inevitably means that choices are being made. This leads to pictures of reality, based on the journalists' interpretations, being presented in the media. This could include framing, which means emphasizing certain aspects of reality in order to promote a certain view or opinion. A base in rhetorical studies is that a majority of all communication aim to persuade or influence someone. The field of rhetoric offers several means of persuasion that can help make the argumentation effective. This study uses a rhetorical analysis which includes more rhetorical aspects than merely the spoken word, thus making it possible to take all aspects of the argumentation into account.

This study finds that the episode argues that feminism has gone too far, by portraying it as seeking media attention and being divided, extreme and unnecessary. The argumentation is mainly implicit, using the persons being interviewed as support for the arguments. For the most part, the episode appeals to the audience's emotions, rather than to their reason. Throughout the episode, different rhetorical aspects, such as speech, gesture, image and sound, are being used to frame what the audience see and hear.

Innehåll

1	Inledning	1
2	Fittstim – min kamp och feminism som ämne	3
2.1	Fittstim – min kamp sändes i Sveriges Television	3
2.2	“En resa i dagens feminism”	4
2.3	Det finns flera definitioner av feminism	4
2.4	Feminismen är ständigt aktuell, och kontroversiell	5
2.5	Feminismens tre olika vågor	5
2.5.1	Första vågens feminism: 1860-1920	6
2.5.2	Andra vågens feminism: 1960-1970	6
2.5.3	Tredje vågens feminism: 1990-	7
3	Feminism i media	8
3.1	Framställningen av feminism i media	8
3.1.1	Ord som omgärdar feminism och feminister	8
3.1.2	Skillnader mellan hur andra och tredje vågens feminism framställs	9
3.2	Vad retoriken kan tillföra	11
4	Teori	12
4.1	Journalistiken och bilderna av verkligheten	12
4.1.1	Journalistikens praktik och logik historiskt sett	12
4.1.2	Så hur ser det ut idag?	13
4.1.3	Valen sätter ramarna för hur verkligheten ska tolkas	13
4.1.4	Journalisters makt att konstruera verkligheten	14
4.1.5	Hur journalistiken appliceras på denna studie	14
4.2	Retorik	15
4.2.1	Vem är talaren	15
4.2.2	Vad säger talaren	16
4.2.3	Hur talar talaren	17
4.2.4	Hur retoriken appliceras på denna studie	21

5	Syfte och frågeställningar	22
5.1	Syfte	22
5.2	Frågeställningar	22
6	Metod	23
6.1	Vem som genomfört studien	23
6.1.1	Feminist, javisst	23
6.2	Vad studien gjort	24
6.2.1	Enbart det första avsnittet undersöktes	24
6.2.2	En retorisk analys svarade på hur argumentationen ser ut	24
6.2.3	Studiens analysmodell frågade om vem, vad och hur	25
6.3	Hur studien genomförts	26
6.3.1	En omfattande transkribering	26
6.3.2	Avsnittet delades in i inslag och scener	27
6.3.3	Transkriberingen fördes in i ett analyschema	27
6.4	Validitet	27
7	Resultat och analys	29
7.1	Vem som talar	29
7.1.1	Programledaren har en viktig roll	30
7.1.2	Tre typer av intervjupersoner	30
7.2	Vad som sägs	35
7.2.1	Avsnittet driver tesen att feminismen har spårat ur	35
7.2.2	Fyra argument stödjer tesen	36
7.3	Hur det sägs	37
7.3.1	Avsnittet följer dispositionen för en lyckad retorik	37
7.3.2	Pathos framför logos och att framför varför	38
7.3.3	Valen berättar och ramar in	40
7.3.4	Granskningen liknas med en resa	41
7.3.5	De fyra argumenten	42
7.4	Sammanfattning	49
8	Avslutande ord	51
	Referenser	54
A	Analysmodell	59
B	Analyschema	60

1

Inledning

Från och till dyker olika frågor som rör feminism och jämställdhet upp i media. Ett sådant exempel är pronomenet *hen*, vars vara eller icke vara med jämna mellanrum diskuteras på dagstidningars insändarsidor och i debattprogram i tv. I och med programserien *Fittstim – min kamp* som sändes i Sveriges Television (Sveriges Television 2014a) fick feminismen plötsligt särskild uppmärksamhet i media och i samhället. De tre avsnitten väckte stor debatt, vilket enligt programledaren själv också var avsikten (Olsson 2014). Debatten var delad och bestod av såväl hyllningar för att frågan om feminism väcktes, som kritik för att den feministiska rörelsen förminska-

Vi är båda intresserade av feminism och brinner för ett jämlikt och jämställt samhälle. När vi i vintras hörde att Sveriges Television skulle sända en programserie helt ägnad åt feminismen blev vi upprymda och såg framför oss hur avsnitten på djupet skulle diskutera nyttan av dagens feminism. När vi såg programseriens första avsnitt upplevde vi båda det som att avsnittet bara tog sig an gamla och avverkade mediala frågor som sedan tidigare skapat starka och känsloladdade reaktioner i media. Våra tankar fördes till *Könskriget* som sändes 2005 i Sveriges Televisions *Dokument inifrån*. Den programserien handlade liksom *Fittstim – min kamp* om feminism och skapade också en debatt. Det finns dock flera skillnader mellan de båda. De största skillnaderna handlar om deras olika angreppssätt och karaktären på reaktionerna som följde. Vi läste flera artiklar varav en intervjuade Gunilla Jarlbro som är professor i medie- och kommunikationsvetenskap vid Lunds universitet. Hon menade att *Könskriget* hade en aggressiv ton där feminismen och feminister demoniserades, medan *Fittstim – min kamp* snarare trivialiserade dem (Måwe 2014).

Vidare drabbade *Könskriget* det då nystartade partiet Feministiskt initiativ mycket hårt (ibid). Maria Sveland (2013) beskriver att det efterföljande mediedrevet i anslutning till *Könskriget* gjorde att flera medlemmar i partiet minskade sin aktivitet eller hoppade

av. Efter Fittstim – min kamp fick partiet istället en ordentlig medlemsökning (Måwe 2014). Med bakgrund av detta väcktes vår nyfikenhet kring journalisters möjligheter att förmedla en viss syn på ett ämne och en tanke om att studera angreppssättet i Fittstim – min kamp föddes.

Det råder inga tvivel om att media är en viktig del i våra liv, då vi en vanlig dag ägnar mer än sex timmar åt någon form av mediekonsumtion (Nordicom 2013). Genom vår mediekonsumtion tar vi varje dag del av olika bilder av verkligheten. En bild av verkligheten bygger aldrig på en fullständigt objektiv spegling av den, utan påverkas av journalisten som beskriver den och kontexten hen befinner sig i. De verklighetsbilder som förmedlas i media bygger därmed på journalisters uppfattningar och tolkningar av verkligheten (se exempelvis Djerf-Pierre & Weibull 2001, 2013, Ekecrantz & Olsson 1994, McCombs 2006). När journalister förmedlar bilderna av verkligheten kan de samtidigt berätta hur de ska tolkas, genom de val som alltid föreligger en journalistisk produkt (se exempelvis Entman 1993, Mral 2008, Strömbäck 2009). Journalisters val och avvägningar görs för att argumentera för en viss tes eller förmedla en viss tolkning av verkligheten. Valen kan handla om allt från vilka aktörer som får komma till tals och hur produkten redigeras till hur argumentationen är uppbyggd (ibid).

Hur de verklighetsbilder som förmedlas genom media påverkar oss och vår uppfattning av verkligheten har länge varit omdebatterat, och synen på mediernas makt har skiftat en hel del genom historien. Idag menar flera forskare att medierna i någon form påverkar våra bilder av verkligheten (se exempelvis Ekecrantz & Olsson 1994, McCombs 2006). Schaffer (1998) framhåller att framställningen av feminism och feminister i media påverkar den politiska rörelsens verkningskraft. Det är därför demokratiskt angeläget att på djupet studera det innehåll som journalister har producerat, i synnerhet nu under det så kallade supervalåret. Det faktum att journalister gör val och avvägningar för att argumentera för en tes gör det intressant att studera retoriken i det första avsnittet av Fittstim – min kamp: en resa i dagens feminism. Syftet med den här studien är således att med hjälp av en retorisk analys *studera hur argumentationen ser ut i avsnittet "Har feminismen spårat ur?" i Sveriges Televisions programserie "Fittstim – min kamp"*.

2

Fittstim – min kamp och feminism som ämne

2.1 Fittstim – min kamp sändes i Sveriges Television

I januari 2014 sändes det första avsnittet av programserien Fittstim – min kamp i Sveriges Television. Sveriges Television utgör tillsammans med Sveriges Radio och Utbildningsradion den svenska radion och tv:n i allmänhetens tjänst. De tre bolagen ingår i en koncern som ägs av *Förvaltningsstiftelsen för Sveriges Radio AB, Sveriges Television AB och Sveriges Utbildningsradio AB*. Stiftelsens uppgift är att värna om programföretagens självständighet gentemot staten genom att äga och förvalta företagens aktier (Förvaltningsstiftelsen 2014).

I propositionen inför den föregående tillståndsperioden belyses vikten av radio och tv i allmänhetens tjänst med följande välformulerade ord:

Fria och självständiga medier är en förutsättning för den mångfald i nyhetsförmedling och opinionsbildning som är av stor betydelse i ett demokratiskt samhälle. Uppdraget för radio och TV i allmänhetens tjänst handlar i vid mening om att självständigt och oberoende av utomstående ekonomiska, politiska och andra intressen erbjuda ett programutbud som är tillgängligt för alla, speglar hela landet och kännetecknas av god kvalitet, allsidighet och relevans oavsett genre. Radio och TV i allmänhetens tjänst är därmed av stor vikt för allmänheten. (Proposition 2008/09:195)

2.2 “En resa i dagens feminism”

I *Fittstim – min kamp* får tittaren i tre entimmesavsnitt följa programledaren Belinda Olsson som gör en resa i dagens feminism (Sveriges Television 2014b). Hon är född 1974 och känd som journalist, författare och programledare. 1999 gav hon tillsammans med Linda Skugge och Brita Zilg ut den omtalade antologin *Fittstim* som väckte stor uppmärksamhet (Olsson, Zilg & Skugge 1999, Nationalencyklopedin 2014a, Sveriges Television 2014b). Författarna själva skriver i förordet att namnet till boken kommer från att Stig Malm, före detta LO-ordförande, ska ha kallat det socialdemokratiska kvinnoförbundet för det (Olsson, Zilg & Skugge 1999). Belinda Olsson har även arbetat som krönikör och reporter på Aftonbladet, varit chefredaktör för en nättidning, skrivit romaner och arbetat som programledare för Sveriges Televisions *Debatt* (Nationalencyklopedin 2014a).

I beskrivningen av *Fittstim – min kamp* framhålls att Belinda Olsson söker svar på om det är hon själv som har blivit för gammal för dagens feminism eller om det är så att feminismen har tappat fotfästet (Sveriges Television 2014c). Programserien är en kombination av två genrer, då den både har dokumentära och underhållande inslag. Det dokumentära ligger i de undersökande elementen och det underhållande ligger i att det sker på ett lättsamt sätt. De tre avsnitten har olika fokus: det första avsnittet har ett övergripande fokus, det andra avsnittet fokuserar på män och det tredje fokuserar på feminismens framtid (Sveriges Television 2014a, c, e). Avsnitten består av olika ämnen som presenteras dels genom intervjuer med olika personer, dels genom programledarens egna reflektioner. I det första avsnittet diskuteras exempelvis olika samtida feministiska aktioner, pronomenet hen och biologiska skillnader mellan könen, och programledaren träffar olika personer för att prata om de olika ämnena och feminism i allmänhet.

I den här studien studeras det första avsnittet i programserien, med anledning av att det både hade flest tittare och var det avsnitt som orsakade mest debatt. Efter sändningen togs avsnittet upp i Sveriges Televisions *Debatt* (Sveriges Television 2014d), där avsnittets innehåll och reaktionerna kring det diskuterades.

2.3 Det finns flera definitioner av feminism

Att finna en definition av feminism som alla inom den feministiska rörelsen är överens om är inte lätt. Feminismen är en rörelse som alltid har omfattat ett brett spektrum av attityder, idéer, intressen, strategier och handlingar (Freedman 2003, Hannam 2013), vilket åskådliggörs i de många olika riktningar som finns (Freedman 2003, Gemzöe 2002). Det är därför vanligt att tala om feminism i plural (*ibid*). Det är också viktigt att påpeka att kvinnokampen som företeelse är äldre än feminismen som begrepp (Freedman 2003, Hannam 2013).

Nationalencyklopedin (2014b) har en kort definition av feminism, där den beskrivs som

en rörelse som kämpar för att *“kvinnor och män ska ha samma möjligheter, rättigheter och skyldigheter i samhället”*. För att inte riskera att vara för snäv beskriver Hannam (2013:21) att feminismen handlar om: *“[e]tt erkännande av att det råder en maktobalans mellan könen med kvinnan i en underordnad roll och en övertygelse om att kvinnors villkor är socialt konstruerade och därför kan förändras”*. Gemzöe (2002) presenterar också en bred definition, som hon menar omfattar grunden i feminismen och som därmed delas av samtliga feminister oavsett riktning. Feminist är den person som anser *“(1) att kvinnor är underordnade män och (2) att detta förhållande bör förändras”* (Gemzöe 2002:13). En liknande grundläggande definition har Freedman (2003) som menar att de olika feminismerna uppmärksammar att kvinnor på grund av sitt kön utsätts för diskriminering. Hon hävdar vidare att feminister, oavsett riktning, kräver förändringar i den sociala, ekonomiska, politiska eller kulturella ordningen för att motverka och så småningom eliminera denna diskriminering (Freedman 2003:7).

I den här studien kommer inte feminismen som rörelse att undersökas, utan snarare hur feminismen som ämne att hanteras, och därför fastslås inte en specifik definition att utgå ifrån. Här konstateras endast att feminismen inte är ett entydigt begrepp, men att det i grunden handlar om en kritisk inställning till maktobalansen mellan kvinnor och män och om en strävan efter att förändra den obalansen.

2.4 Feminismen är ständigt aktuell, och kontroversiell

Utifrån tanken att den feministiska rörelsen kämpar för att förbättra villkoren för hälften av världens befolkning menade Millicent Fawcett (1913) att kvinnorörelsen är en av de största saker som har ägt rum i världshistorien. Hannam (2013) återkopplar till Fawcetts tankar och menar att det påminner om varför feminismen alltid har varit en viktig, men också kontroversiell fråga.

Hannam (2013) beskriver också att feminismen både är en kulturell och politisk rörelse. Detta då feminismen förändrar det sätt på vilket kvinnor tänker och känner, och påverkar kvinnors och mäns sätt att leva sina liv och tolka världen. Det är alltså en rörelse som kommer nära inpå och inte bara förändrar kvinnors villkor, utan även mäns. Feminismen har som hon uttrycker det möjligheten att *“vända upp och ner på världen”* (Hannam 2013:21), och hon menar att det också är därför som feminismen alltid har väckt livlig debatt och våldsam fientlighet (Hannam 2013).

2.5 Feminismens tre olika vågor

Det talas ofta om feminismen i termer av vågor. Första, andra och tredje feminismens våg. Såväl Freedman (2003) som Hannam (2013) menar dock att vågen som metafor ibland kan vara problematisk. Vågen kan föra tankarna till havets ebb och flod. Det kan skapa uppfattningar om att det i perioder av ebb, i form av exempelvis fientligt politiskt klimat, saknades feministisk aktivitet.

Nedan presenteras ändå den feministiska historiken med hjälp av havets metafor, men med en uppmaning om att se vågorna som ungefärliga tidsepoker. Samt en uppmaning om att den nedanstående beskrivningen blott utgör en droppe i det stora feministiska havet.

2.5.1 Första vågens feminism: 1860-1920

I en tid då det ansågs finnas fysiska och intellektuella skillnader mellan könen, vilka motiverade de sociala och kulturella olikheterna i samhället, vaknade den moderna feminismen till liv. De fysiska och intellektuella skillnaderna ansågs vara biologiskt grundade, det vill säga inte socialt konstruerade. Män ansågs höra hemma i den aktiva offentliga sfären medan kvinnor ansågs vara lämpade för den passiva privata sfären (Freedman 2003, Hannam 2013, Kroløkke & Sørensen 2006)

De tankar och idéer som flödade i och med upplysningen, den franska revolutionen och industrialiseringen gjorde att kvinnor i mitten av 1800-talet började engagera sig. De motsatte sig att kvinnor, med anledning av de fysiska och intellektuella skillnaderna, skulle vara underordnade män. De organiserade sig för att gemensamt ifrågasätta deras underordnade position, och för att åstadkomma förändringar. De kämpade för att kvinnor skulle ha samma medborgerliga och politiska rättigheter som män. Precis som män skulle de helt enkelt ha samma tillgång till och möjligheter i samhället (ibid).

2.5.2 Andra vågens feminism: 1960-1970

Kriget var över och allt fler formella olikheter började försvinna. Om den första vågens feminister kämpade mot det formella förtrycket, kan den andra vågens feminister sägas ha kämpat mot det informella förtrycket. Även om kvinnor på långt fler områden hade samma formella möjligheter som män var obalansen fortfarande kvar, då kvinnor och män informellt fortfarande tillhörde olika arenor i samhället (Hannam 2013, Kroløkke & Sørensen 2006). Fokus riktades fortfarande mot juridiska och politiska rättigheter, men mycket fokus ägnades också åt ojämlikheten på områden som familj, sexualitet och arbete (Freedman 2003).

Feminismen präglades starkt av solidaritet och systerskap, och aktionsgrupper som Rödstrumporna och Grupp 8 bildades. Sexism, könsroller och skönhetsideal kritiserades starkt (Kroløkke & Sørensen 2006) och olika slags förtryck kopplades dessutom samman, så kallad intersektionalitet. Det innebar att det uppmärksammades att förtryck, utifrån exempelvis etnicitet, klass, sexualitet och kön, samverkade och gemensamt upprätthöll normen om den vite heterosexuella mannen (ibid).

2.5.3 Tredje vågens feminism: 1990-

Den tredje vågens feminister har tack vare föregående generationers kamp betydligt fler rättigheter än tidigare generationer, men ännu anses frågor finnas kvar att lösa (Bronstein 2005, Hannam 2013, Kroløkke & Sørensen 2006). Det råder fortfarande en maktobalans mellan kvinnor och män (Hannam 2013).

Den tredje vågens feminism är svår att definiera, menar både Bronstein (2005) och Hannam (2013), men det betyder inte att det inte pågår en aktiv feministisk kamp (Bronstein 2005). Att dagens feminism är svår att överblicka skulle kunna bero på att den är så nära, och att det är lättare att se mönster med lite distans (Lindén 2008). Det kan också bero på att gränsen för vad som räknas till feministiska frågor inte är tydlig, och att den feministiska kampen idag kan föras på fler arenor än tidigare (Hannam 2013). Förenklat kan dagens feminister sägas fokusera på kroppen och sexualiteten (Bronstein 2005, Hannam 2013). Det förs en kamp mot sexism, rådande könsroller, utseendeideal och våldet mot kvinnor (Hannam 2013). Dagens feminister kämpar också för ett bredare synsätt på kön och könsidentitet (Kroløkke & Sørensen 2006), och som i den föregående vågen är det intersektionella perspektivet viktigt (Bronstein 2005). Med anledning av att den feministiska kampen har kommit olika långt i olika delar av världen, är också det globala perspektivet ännu aktuellt (Hannam 2013).

3

Feminism i media

3.1 Framställningen av feminism i media

Internationellt har det genomförts studier om vilka ord som särskilt förekommer i samband med feminism och feminister. Nedan presenteras inledningsvis resultatet av studierna av Jaworska och Krishnamurthy (2012) samt Lind och Salo (2002). De studerade vilka ord som särskilt förekommer i anslutning till feminism och feminister, både i jämförelse med kvinnor i allmänhet och med det generella språkbruket i de undersökta medierna. Både tidningar, radio och tv har studerats. Slutligen presenteras resultatet av studierna av Bronstein (2005) och Mendes (2012). De har undersökt hur den tredje vågens feminism framställs i medierna i förhållande till den andra vågens feminism.

Att studierna är internationella gör att det kan diskuteras hur väl de är applicerbara i en svensk kontext. I Sverige, som uppfattas som ett av världens mest jämställda länder, kan feminismen tänkas ha en mer självklar plats i samhället. Det kan dock också tänkas att det faktum att landet anses vara jämställt kan medföra att feminismen i högre utsträckning ses som något förlegat, som inte längre behövs. Att studierna är gjorda i olika delar av västvärlden och ändå visar en samstämmighet, innebär att de trots allt kan ge en antydan om hur feminismen representeras i svensk journalistik.

3.1.1 Ord som omgärdar feminism och feminister

Studien *On the F word: A Corpus-based Analysis of the Media Representation of Feminism in British and German Press Discourse, 1990-2009* av Jaworska och Krishnamurthy (2012) undersökte hur feminism representeras i stora brittiska och tyska tidningar. Detta genom att undersöka vilka ord som förekom i artiklar om feminism. De undersökte vilka ord som, i jämförelse med det generella språkbruket i tidningarna, förekommer mer frekvent i artiklar som handlade om feminism samt vilka ord som stod intill "feminism".

3.1. FRAMSTÄLLNINGEN AV FEMINISM I MEDIA

Resultaten visar att feminism inte förekommer särskilt ofta i varken brittiska eller tyska tidningar. När feminism förekommer associeras den starkt till politik, i synnerhet till vänsterpolitik så som socialism och marxism. Det ges en bild av att feminismen är en historisk rörelse som inte längre är relevant för dagens samhälle och associationerna är genomgående mer negativa än positiva. I artiklarna är det bara fokus på västerländsk feminism och feminismen framställs som radikal, extrem och militant. De brittiska tidningarna fokuserar i högre utsträckning på homosexualitet, i synnerhet kvinnlig sådan, medan tyska tidningar associerar feminism i högre utsträckning till akademien och konsten, vilket antyder att feminism tillhör en intellektuell krets. I tyska tidningar är det också mycket fokus på konflikter inom rörelsen, och mindre fokus på feministiska saksfrågor.

Studien *The Framing of Feminists and Feminism in News and Public Affairs Programs in U.S. Electronic Media* av Lind och Salo (2002) undersöker också orden i anslutning till feminism och feminister. De jämförde hur feminister respektive kvinnor representeras i nyhets- och samhällsprogram i amerikansk tv och radio. Detta genom att utgå från sex typer av inramningar: demonisering, personalisering och trivialisering, mål, offer, inflytande och var de var lokaliserade.

Resultaten visar att feminister ägnas lite uppmärksamhet, och att feminism inte framställs som viktigt. Det visar sig att det är betydligt mer vanligt att feminister presenteras på ett demoniserande vis. Kvinnor trivialiseras i högre grad än feminister, men det betyder inte att feminister inte trivialiseras. Feminister associeras i högre grad än kvinnor till kvinnorörelsens mål och rättigheter. Kvinnor inramas som offer i högre grad än feminister. Varken kvinnor eller feminister framställs som att de har inflytande, men feminister framställs som mäktiga i något högre utsträckning än kvinnor. Vad gäller lokaliseringen inramas feminister i högre grad till det publika medan kvinnor i högre grad inramas till det privata.

3.1.2 Skillnader mellan hur andra och tredje vågens feminism framställs

Studien *Representing the Third Wave: Mainstream Print Media Framing of a New Feminist Movement* av Bronstein (2005) undersökte, med hjälp av en text- och innehållsanalys, om samma inramningar som användes för andra vågens feminism också används för tredje vågens feminism. Bronstein använde samma inramningar som förekom i studien ovan, med undantag för den sista om lokalisering.

Resultaten visar att andra vågens feminism demoniseras i högre grad än den tredje, och den tredje vågens feminister trivialiseras i högre grad än den andra vågens feminister. Med positiva ordalag ägnas det mer fokus på deras stil och utseende, framför deras åsikter. Deras mål beskrivs som ottydliga i jämförelse med den föregående vågen, och den feministiska kampen beskrivs genomgående som avklarad. Det är mindre politiskt fokus vad gäller den tredje vågens aktiviteter. I en tredjedel av materialet framställs

3.1. FRAMSTÄLLNINGEN AV FEMINISM I MEDIA

dock feministerna som inflytelserika, starka och självsäkra och mycket sällan inramas feministerna som offer. De två vågorna jämförs och en konflikt dem emellan presenteras. Den andra vågens feminism beskrivs i negativa termer medan den tredje beskrivs i positiva. Vad gäller bilden av feminister har det kollektiva försvunnit till förmån för det individuella. I beskrivningen av den andra vågens feminister framställs det som att en person måste uppfylla vissa kriterier för att få kalla sig feminist, medan det för den tredje vågens feminister är mer upp till individen själv.

I slutsatsen skriver Bronstein (2005) att den feministiska rörelsen söndras från alla håll, och tillskriver medierna en avgörande roll i detta. Rörelsen söndras genom att det i medierna skapas en konflikt mellan den andra och den tredje vågens feminism och genom att dagens feminism trivialiseras och beskrivs som onödig. Bronstein (2005) menar att det kan leda till att de aktiva feministerna ifrågasätter sitt egna engagemang och sina egna övertygelser, likväl som att de som inte har engagerat sig kan avskräckas från ett eventuellt engagemang.

I studien *“Feminism Rules! Now, Where’s My Swimsuit?” Re-evaluating Feminist Discourse in Print Media 1968-2008* av Mendes (2012) användes en innehållsanalys och en kritisk diskursanalys för att studera hur den feministiska diskursen konstruerats, vad gäller den andra respektive den tredje vågens feminism. Studien byggde på fyra amerikanska och fyra brittiska tidningar.

Resultaten visar att feminismen har gått från att framställas som politisk, radikal och byggd på en kollektiv vilja under andra vågens feminism, till att framstå som avpolitiserad, icke-radikal och individualiserad under tredje vågens feminism. Det visar sig att det finns en stark trend mot att det rapporteras väsentligt mindre om feministisk aktivism under den tredje vågen än under den andra. Det är dessutom så att andra än den vita medelklassens feminister genomgående ignoreras i tidningarna. När det rapporteras om politisk aktivism gällande den tredje vågen, handlar det främst om en individs personliga upplevelser av att delta i sådana aktioner. En övergripande trend är att dagens feminism framställs som individualistisk, självuppfyllande och oberoende av andra.

Det ges en bild av att lika rättigheter mellan könen redan har uppnåtts och att det därför inte finns någon anledning att strida politiskt, så som under andra vågens feminism. Istället finns det fria valet hos varje individuell kvinna att göra vad hon vill med sitt liv för att få en känsla av makt. En tydlig trend, i enighet med Bronstein (2005), är att media visar bilden av att det finns en intern konflikt. Tidigare var konflikten mellan de mer radikala och de mindre radikala feministerna i den andra vågens feminism. Numera är konflikten mellan den andra vågens arga och radikala feminister och den tredje vågens moderna, roliga och inte nödvändigtvis så politiskt aktiva feminister.

Mendes (2012) är precis som Bronstein (2005) kritisk till hur media framställer feminismen. Mendes (2012) menar att resultaten föder en oro om mediernas möjlighet och

vilja att ta upp mer utmanande och tyngre feministiska frågor.

3.2 Vad retoriken kan tillföra

Medan studierna har undersökt *vad* som sägs i samband med feminism, vill den här studien på djupet studera både *vad* som sägs och *hur* det sägs. Istället för att undersöka vilka ord som står i anslutning till “feminism” och “feminist” i ett större material, går den här studien djupare och bredare för att studera helheten i en avgränsad produkt. Att Fittstim – min kamp uttryckligen handlar om feminism, gör den till ett högst angeläget analysobjekt.

Alla journalistiska produkter kan sägas ha en tes eller ett påstående som de argumenterar för (Karlberg & Mral 1998, Johannesson 1998), så även om Sveriges Television själva uttrycker en frågeställning finns det alltså anledning att studera om det första avsnittet av programserien driver en tes. Alla journalistiska produkter föregås också av journalistiska val (se exempelvis Bergström 2012, Mral 2008). I tv-produktioner så som Fittstim – min kamp är även det visuella och det auditiva, det vill säga det som tittaren ser och hör, delar som fyller en retorisk funktion (Kjeldsen 2008). Resultaten av de journalistiska valen kan studeras med en retorisk analys som gör det möjligt att ta fasta på samtliga meningsbärande delar i argumentationen. Därigenom är det möjligt att få en inblick i hur tredje vågens feminism framställs i svensk media.

4

Teori

Studiens två huvudsakliga teoretiska utgångspunkter är journalistiken och retoriken. I teorikapitlets första del behandlas vad som kännetecknar journalistiken och de journalistiska valen bakom beskrivningarna av verkligheten. I den andra delen presenteras retoriken och de olika element som kan användas, uppdelat i enighet med studiens tre frågeställningar. Journalistiken är närvarande i samtliga delar av retoriken, i och med att de retoriska elementen som används kan anses vara ett resultat av journalistiska val.

4.1 Journalistiken och bilderna av verkligheten

4.1.1 Journalistikens praktik och logik historiskt sett

Monica Djerf-Pierre och Lennart Weibull (2001, 2013) har gjort en omfattande undersökning av den journalistiska logiken och praktiken ur ett historiskt perspektiv. De har studerat så kallade aktualitetsprogram, radio- och tv-program där samhällliga fenomen och händelser tas upp och diskuteras, och hur deras roll i samhället har sett ut över tid. Fokus för studien ligger på sändningar i public service. Författarna har funnit olika drag som karaktäriserat journalistiken under olika perioder, och har utifrån dessa drag delat in journalistiken i fyra tidsperioder.

I radions barndom kännetecknades journalistiken av ett folkbildande förhållningssätt till publiken (Djerf-Pierre & Weibull 2001). Radion var fram till cirka år 1945 en arena för *upplysning* och en plats för spridandet av statlig propaganda i "*samhällets tjänst*" (Djerf-Pierre & Weibull 2001:359). Därefter började journalistikens praktik och ideal förändras och journalisterna antog en mer *speglande* roll i "*allmänhetens tjänst*" (Djerf-Pierre & Weibull 2001:360). Journalisterna höll ideal som opartiskhet, saktighet och neutralitet högt och strävade efter att ge allmänheten en sann beskrivning av verkligheten (Djerf-Pierre & Weibull 2001). Förhållningssättet till publiken förändrades också och att tillfredsställa dem började anses allt viktigare (ibid). Journalistikens strävan ef-

ter att ge en opartisk och neutral bild av verkligheten förde ofta med sig att det var de styrande samhällsinstitutionerna som fick makten att definiera verkligheten (Djerf-Pierre & Weibull 2001). Från och med cirka 1965 började journalisternas inställning till både publiken och de styrande samhällsinstitutionerna förändras. Makthavarna skulle ifrågasättas och det journalistiska uppdraget var att granska samhället i "*medborgarnas tjänst*" (Djerf-Pierre & Weibull 2001:360).

När monopolet på radio- och tv-sändningar försvann och kommersiella kanaler började ta plats, fick även radion och tv:n i allmänhetens tjänst tävla om publikens intresse (Djerf-Pierre & Weibull 2001, Engblom & Wormbs 2007). Detta ledde till att journalistiken började kännetecknas av "*en ökad vilja att beröra, engagera och berätta*" (Djerf-Pierre & Weibull 2001:361). Med den ambitionen kom gränserna mellan fakta och fiktion att lösas upp, och genrer som dramadokumentärer och verklighetssåpor skapades. Rådande journalistiska ideal började ifrågasättas; opartiskheten sades gagna de styrande i samhället och att ge en sann och objektiv bild av verkligheten ansågs inte möjligt (Djerf-Pierre & Weibull 2001). Verkligheten skulle istället tolkas av journalisterna. Därför ses denna period av journalistiken, från år 1985, som "*tolkning i kundernas tjänst*" (Djerf-Pierre & Weibull 2001:361).

4.1.2 Så hur ser det ut idag?

Djerf-Pierre och Weibull (2013) menar att journalisternas önskan att påverka publiken har ökat, och att de på senare tid har tagit olika dramaturgiska tekniker till hjälp för att driva en tes och övertyga publiken. Hadenius m.fl. (2011) ser tecken på att gränserna mellan journalistik och underhållning allt mer suddas ut. Detta kan kopplas till det som Djerf-Pierre & Weibull (2001, 2013) menar kännetecknar journalistiken under den tolkande perioden, det vill säga att gränsen mellan fakta och fiktion blivit ot tydligare i takt med journalisternas ökade fokus på att vinna publikens uppmärksamhet. Att den verklighetsbild som förmedlas i media bygger på journalisters tolkningar av verkligheten, är numera en vedertagen syn bland flera medieforskare (se exempelvis Ekecrantz & Olsson 1994, McCombs 2006, Mral 2008, Nerman 1973, Strömbäck 2009).

4.1.3 Valen sätter ramarna för hur verkligheten ska tolkas

I journalisters möjligheter att beskriva verkligheten finns deras möjligheter att tala om hur verkligheten ska tolkas. Detta kallas *framing*, eller *inramning*. Entmans (1993) klassiska definition av inramning säger att journalister väljer ut och fokuserar på vissa delar av verkligheten i sin beskrivning av den för att förmedla ett särskilt sätt att tolka den; verkligheten ramas med andra ord in för att framhäva en viss tolkning.

Hadenius m.fl. (2011) diskuterar också detta fenomen, utan att benämna det inramning, och menar att journalistiska produkter är uppbyggda som berättelser, och att journalister använder retorik för att förmedla berättelsen så att publiken kan känna igen sig i den och ta den till sig. Mral (2008) och Strömbäck (2009) är inne på samma linje

och menar att journalister gör val och avvägningar kring hur de ska förmedla ett ämne. Strömbäck (2009) menar att det faktum att verkligheten är oändlig medan medierna är begränsade medför att val alltid behöver göras. Mral (2008) kallar detta *medieretorik* och pekar på att journalisters val och avvägningar görs för att förmedla en viss tes eller en viss tolkning av verkligheten. Denna åsikt återfinns även i Bergström (2012), som menar att en och samma händelse kan framställas på två helt skilda sätt, beroende på hur journalisten eller producenten väljer att redigera materialet. Medieretoriken är, som namnet antyder, kopplat till retoriken och rör alltså bland annat flera retoriska aspekter så som exempelvis ordval och klippningar (Mral 2008) som en journalist väljer att använda. Som Strömbäck (2009:120) skriver: *“Att vara journalist är att välja – och att välja bort”*.

4.1.4 Journalisters makt att konstruera verkligheten

Ekecrantz och Olsson (1994) antar en kritisk syn på journalistikens ställning i samhället. De menar att journalistikens centrala roll, och i deras mening i stor utsträckning odiskuterade, roll ger media en beskrivningsmakt. Detta innebär att journalister konstruerar verkligheten på ett visst sätt, för att skapa mening. Beskrivningsmakten handlar emellertid inte enbart om att journalister har makten att beskriva verkligheten på ett särskilt sätt, så som begreppet inramning antyder. Ekecrantz och Olsson (1994:26) menar att själva beskrivningen av en händelse innebär *“ett ingrepp i det som beskrivs”*. Journalistiken konstruerar alltså inte bara en bild av verkligheten, utan är med och konstruerar den (Ekecrantz & Olsson 1994).

Även om många medieforskare sannolikt inte skulle tillskriva medierna samma makt i samhället, instämmer ändå flera i att medierna har någon form av inverkan över människors verklighetsbilder. McCombs (2006) menar att människor genom media upplever en andrahandsverklighet, som präglas av journalisters beskrivningar av verkligheten. Entman (1993) skriver att inramningar av sådana verklighetsbeskrivningar, där valda delar av verkligheten framhävs, kan framkalla olika reaktioner hos publiken. Price m.fl. (1997) är inne på samma linje när de i sin studie skriver att det genom att välja att förmedla vissa känslor, idéer och värderingar är möjligt att påverka människors tankar och uppfattningar av, i deras fall, ett politiskt fenomen.

4.1.5 Hur journalistiken appliceras på denna studie

I dagens mediasamhälle ställs höga krav på journalister att engagera publiken och samtidigt värna om objektiviteten (Djerf-Pierre & Weibull 2013). Detta tycks ha medfört att journalistiken i allt högre utsträckning kännetecknas av underhållning (Hadenius m.fl. 2011) och att blandgenrer mellan fakta och fiktion har vuxit fram (Djerf-Pierre & Weibull 2001, 2013). De verklighetsbilder som förmedlas i media bygger på tolkningar och präglas av journalistiska val (se Djerf-Pierre & Weibull 2001, 2013, Ekecrantz & Olsson 1994, McCombs 2006, Mral 2008, Strömbäck 2009). På detta sätt har journalister möjlighet att rama in verkligheten och berätta hur den ska tolkas, vilket kan ha betydelse

för människors uppfattningar av olika fenomen och händelser (Entman 1993, Price m.fl. 1997).

Ovanstående utgör utgångspunkten för denna studie. Synsättet är att de journalistiska valen ligger till grund för och genomsyrar den retorik som kännetecknar avsnittet.

4.2 Retorik

Ordet *retorik* kommer av det grekiska ordet för *tala* (Hellspong 2011), och enligt Aristoteles handlar det om att studera de element som används för att övertyga (Mral 2008, Vigsø 2010). I kommunikation brukar begrepp som sändare och mottagare användas. För att anpassa begreppen till denna studie används *talare* och *tittare*.

Karlberg och Mral (1998) framhåller att en stor del av all kommunikation handlar om att påverka och övertyga. Johannesson (1998) skriver att alla tal för en tes och menar att argument kan användas som stöd för tesen. Kjeldsen (2008) nämner två synsätt på vad som anses ingå i retoriken: *verbalspråk* och *generell symbolisk kommunikation*. Verbalspråk avser det talade och det skrivna språket. Enligt den generella symboliska kommunikationen har den tekniska utvecklingen gjort det nödvändigt att utvidga begreppet retorik till att också innefatta icke-verbala uttryck, så som bild och ljud (ibid). Karlberg och Mral (1998) visar på en utvidgad syn på retorik, när de talar om bland annat bild och ljud som symboler med retorisk betydelse. Bergström (2012) menar att bilden är ett gammalt sätt att uttrycka sig på och skildra verkligheten med, och menar att bilden både kan beskriva och skapa känslor hos den som betraktar den.

Kjeldsen (2008) redovisar tre effekter som dagens mediasamhälle har haft på retoriken. Han kallar dessa: *intimisering och ethosinriktning*, *visuell och auditiv inriktning* samt *fragmentering* (Kjeldsen 2008). Med intimisering och ethosinriktning menar författaren att medier så som tv och radio gör att tittaren ser och hör talaren på mycket nära håll och upplever att hen befinner sig i tittarens hem. Detta ställer krav på talaren och bidrar till att ett starkare fokus sätts på talarens ethos. De tre appellerna presenteras ingående nedan. Att retoriken med dagens mediala förutsättningar har en stor inriktning mot visuella och auditiva aspekter, beror naturligtvis på att det är ett stort fokus på just detta i medier så som tv och radio. Dagens mediasamhälle för också med sig att tittaren sällan får uppleva en kommunikation i sin helhet, då det finns stora möjligheter till klippning och redigering. Detta benämns fragmentering (ibid).

4.2.1 Vem är talaren

Talaren spelar givetvis en viktig roll i övertygandet. I retoriken finns tre huvudsakliga medel för att övertyga: de tre så kallade appellformerna *logos*, *ethos* och *pathos*. Kort uttryckt handlar *logos* om att genom sakliga fakta tala till tittarens förnuft och förstånd. *Ethos* handlar om att skapa tillit och förtroende för talaren. *Pathos* handlar om att an-

spela på tittarens känslor (se exempelvis Hellspong 2011, Johannesson 1998, Karlberg & Mral 1998, Mral 2008, Vigsø 2010). Kjeldsen (2008) skriver att ethos i en strikt betydelse betecknar hur trovärdig tittaren upplever att talaren är. Författaren poängterar att det handlar om just uppfattningar, eftersom det handlar om sannolikhet snarare än sanning (ibid). Kjeldsen (2008) resonerar vidare kring vikten av ett starkt ethos i dagens mediasamhälle. Han menar att det är viktigt att tittaren inte upplever att talaren försöker övertyga hen. Vidare är det viktigt att talaren upplevs vara personlig och äkta samt att talaren uppträder på samma sätt under hela kommunikationen. Även Karlberg och Mral (1998) lägger stor vikt hur pålitlig talaren uppfattas och hur mycket auktoritet hen har.

Både ethos och pathos är känslappeller, men Kjeldsen (2008) skriver att de två ofta särskiljs genom att beskriva pathos som de starka känslorna och ethos som de mer stillsamma. Vidare påpekar Kjeldsen att ethos och logos i mångt och mycket hör samman, men menar att de skiljs åt eftersom en talares trovärdighet ofta inte räknas som en del i argumentationen (ibid).

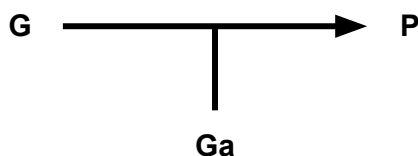
4.2.2 Vad säger talaren

Bärande i övertygandet är naturligtvis *vad* talaren säger. Alla tal som ämnar övertyga om något innehåller alltid en eller flera teser eller påståenden som talaren vill förmedla. Tesen, som både kan vara explicit och implicit, får stöd genom att talaren använder ett eller flera argument (Johannesson 1998, Karlberg & Mral 1998). Karlberg och Mral (1998) beskriver att argumenten kan presenteras på olika sätt, antingen som direkta påståenden, eller indirekt som exempelvis frågor, berättelser och citat.

En retorisk argumentmodell

Ett argument kan analyseras genom att montera isär det, för att se hur det är uppbyggt. Vid en sådan analys blir det tydligt att argumentet innehåller olika beståndsdelar. En modell som redovisar ett arguments olika delar har tagits fram av Stephen Toulmin (som beskrivet i Jørgensen & Onsberg 2008). Enligt modellen består alla argument av ett *påstående* (P), som utgörs av den åsikt som talaren vill att tittaren ska instämma i, en *grund* (G), som utgörs av den information som ger stöd för påståendet, samt en *garant* (Ga), som utgörs av en generellt accepterad information som talaren och tittaren delar. Garanten uttrycks sällan explicit (Jørgensen & Onsberg 2008).

Modellen brukar ställas upp på detta vis:

En argumentation består ofta av fler än ett argument (Jørgensen & Onsberg 2008, Karlberg & Mral 1998). Dessa kan vara ordnade i antingen *rader* eller *hierarkier* (Jørgensen & Onsberg 2008). När det talas om argument som är ordnade i rader, innebär det att argumentationen består av olika *sidoargument* (Jørgensen & Onsberg 2008, Kjeldsen 2008). Argumenthierarkier är istället uppbyggda i form av ett överordnat argument, eller huvudargument, och ett eller flera underordnade argument, eller stödargument (Jørgensen & Onsberg 2008, Karlberg & Mral 1998, Kjeldsen 2008). Jørgensen och Onsberg (2008) menar att olika argument i en hierarki kan fungera som en sammanlänkad kedja, där en grund i ett argument kan utgöra ett påstående i ett annat.

4.2.3 Hur talar talaren

Formen för en lyckad retorik

Det finns en vedertagen syn på hur ett retoriskt tal bör vara uppbyggt för att argumentationen ska bli lyckad. Hur många delar formen består av, och vilka begrepp som används för att beteckna de olika delarna, skiljer sig en del åt mellan olika författare. Johannesson (1998) och Karlberg och Mral (1998) tar upp fem delar: *exordium*, *narratio*, *propositio*, *argumentatio* och *conclusio*. Kjeldsen (2008) har i sin presentation utelämnat *propositio* och benämner den avslutande delen *peroratio*, istället för *conclusio*. I övrigt följer Kjeldsens beskrivning de andra författarnas. I denna studie används begreppet *conclusio*. Karlberg och Mral (1998) poängterar att ett tals disposition inte alltid följer denna mall, och menar att exempelvis tv-program, och andra tal som innefattar både bild och ljud, ofta har en annan struktur.

Exordium är ett tals inledning, och syftar bland annat till att skapa uppmärksamhet, intresse och förtroende. I *exordium* ingår i vissa fall en genomgång av textens disposition, vilket kallas *partitio*. I *narratio* ska talaren beskriva och ge en trovärdig bakgrund till ämnet. *Propositio* är själva tesen, eller påståendet. *Argumentatio* är argumentationen för tesen. *Conclusio* är en sammanfattning av påståendet och huvudargumenten samt en sista appell till publikens känslor för att få dem övertygade (Johannesson 1998, Karlberg & Mral 1998, Kjeldsen 2008).

Retorikens tre genrer

Inom retoriken finns det tre olika genrer: *juridisk*, *deliberativ* och *demonstrativ* retorik (se exempelvis Karlberg & Mral 1998, Kjeldsen 2008, Vigsø 2010). En text kan på ett övergripande plan tillhöra en genre, men samtidigt ha inslag av andra genrer (Karlberg & Mral 1998, Vigsø 2010). Karlberg och Mral (1998) menar att det centrala i genrebestämningen är att bedöma vilken genre texten tillhör på det övergripande planet. Vilken typ av retorik som används beror på vilket syfte talaren har. Juridisk retorik bygger på *pathos* och handlar om att anklaga eller försvara något som skett i dåtid (Kjeldsen 2008:102, Vigsø 2010:219). Ett deliberativt tal kallas även för ett rådgivande tal (Kjeldsen 2008) och syftar till att argumentera för eller emot något som händer i framtiden

(Vigsø 2010:219). En demonstrativ retorik syftar till att prisa eller kritisera något som äger rum i nutiden, genom att väcka känslor (ibid).

Olika typer av argument

Argument byggda på logos använder fakta för att tala till tittarens förnuft (Karlberg & Mral 1998). Bilder kan med fördel användas i argumentationen, då de ofta upplevs som sanna (ibid). Bergström (2012) menar att det har blivit allt mer vanligt med till synes amatörmässiga bilder då bilderna upplevs som äkta om de är av sämre kvalitet.

Logosargument fungerar ofta som logiska slutledningar, där tittaren själv får dra slutsatsen utifrån den fakta som presenteras (Karlberg & Mral 1998). Utifrån ett logiskt perspektiv kan en slutledning sägas bestå av tre utsagor: översats, undersats och slutsats (Karlberg & Mral 1998, Kjeldsen 2008:181). De menar att dessa utsagor är fasta delar av en logisk slutledning, eller en *sylogism*. Översatsen och undersatsen fungerar som förutsättningar, eller premisser, för slutsatsen (ibid). För att illustrera detta ger Kjeldsen (2008:181) ett exempel, vilket tydliggör att tittaren måste acceptera slutsatsen, om översatsen och undersatsen har accepterats.

Översats	Alla människor är dödliga
Undersats	Kungar är människor
Slutsats	Kungar är dödliga

Kjeldsen (2008) menar att en retorisk argumentation inte bygger på samma typ av logik. Inom retoriken är det inte nödvändigt att argumenten är sanna, utan att de är sannolika. En retorisk argumentation utgörs ofta av ett så kallat *entymem*. En entymemisk argumentation bygger på sannolika premisser, som sällan uttrycks explicit. Istället får tittaren själv, i sitt huvud, uttrycka den del i argumentationen som utelämnas. Den här formen av argumentation är ofta effektiv, då tittaren är med och formulerar argumentet och på så vis själv deltar i sin egen övertygandeprocess (Kjeldsen 2008).

Ethos är en mycket viktig aspekt av kommunikation, då det ofta avgör tittarens möjligheter att övertygas (Karlberg & Mral 1998, Kjeldsen 2008). För att argumentera med hjälp av ethos kan talaren antingen hänvisa till sin egen kunskap och erfarenhet, eller till andra auktoritetens kunskap och erfarenhet (Kjeldsen 2008).

Pathos används, som tidigare nämnts, för att appellera till publikens känslor (Hellspong 2011, Johannesson 1998, Karlberg & Mral 1998, Mral 2008, Vigsø 2010). Känslor kan skapas på många olika sätt. Att väcka starka känslor hos publiken kan bland annat ske genom att ge exempel som skapar starka bilder i deras huvuden (Karlberg & Mral 1998). Det kan handla om att måla upp en möjlighet eller visa på konsekvenser, skyldigheter och rättigheter (ibid). Känslorna som väcks genom pathosargument kan vara en förutsättning för publiken att ta de rationella och logiska argumenten till sig (Johannesson

1998).

Retoriska stilfigurer

Kjeldsen (2008) pekar på att den aspekt av retoriken som ägnats mest fokus är den språkligt utformade delen, som i huvudsak består av retoriska stilfigurer, så kallade *troper* och *figurer*. Karlberg och Mral (1998) använder begreppet *ornament* för att beteckna figurer. Trop betyder vändning och kännetecknas av att ett ords innehåll och betydelse ändras. En figur, eller ett ornament, innebär att orden inte ändrar betydelse, utan kännetecknas av att olika språkliga strukturer och mönster används för att ändra hela uttryck (Karlberg & Mral 1998, Kjeldsen 2008). Enligt Kjeldsen (2008:224) kan retoriska stilfigurer bland annat användas för att skapa intresse, förklara något, framhäva eller dölja något samt för att argumentera och påverka känslor. Två viktiga stilfigurer är *metafor* och *ironi*, men det finns även flera andra retoriska troper. En av dessa är den *retoriska frågan* (Karlberg & Mral 1998, Kjeldsen 2008). Den används som ett påstående och kräver inget svar (Karlberg & Mral 1998).

En metafor är ett bildligt uttryck (Karlberg & Mral 1998) och en form av jämförelse (Kjeldsen 2008), där grunden är att det finns någon likhet mellan "*det som avses och det bildliga uttryck som används*" (Karlberg & Mral 1998:50). En metafor kan även uttryckas genom en bild. Bergström (2012) menar att den metaforiska bilden jämför för att förtydliga och förstärka.

Ironi innebär att talaren säger en sak, men menar en annan (Karlberg & Mral 1998, Kjeldsen 2008). Kjeldsen (2008) pekar på att ironi inte enbart betyder något annat än det som sägs, utan i flera fall den direkta *motsatsen*. På detta vis kan ironi användas för att kritisera på ett sätt som kan upplevas förmildrande (ibid). Ironi kan både uttryckas *verbalt*, genom ord, *delverbalt*, genom att skapa en motsägelse mellan exempelvis ansiktsuttryck och ord, och *icke-verbalt*, genom att skapa en motsättning mellan icke-verbala uttryck som exempelvis bild och ljud (ibid). Kjeldsen (2008) skiljer på olika typer av ironi: förmildrande och charmant ironi samt hånfull och sarkastisk ironi. Den första gruppen handlar om att undvika obekväma situationer och att underhålla. Den andra syftar till att förlöjliga och kan i aggressiva former vara spydig och ondskefull (ibid).

Olika bildmässiga avvägningar påverkar stämningen

En bild säger mer än tusen ord, inte minst beror det på att bilder kan väcka känslor. Bergström (2012) menar att en betydelsefull del i att göra den rörliga bilden intressant är att redigera den. Genom klippning i materialet påverkas rytmen och tempot. Det finns både hårda och mjuka klippningar. *Hårda* är abrupta och tydliga, medan *mjuka* är mindre iögonfallande. Bergström (2012) menar vidare att det är viktigt att de olika klippningen hänger ihop, så att tittaren hänger med.

En välkomponerad bild kan framföra just det budskap som avses. För att lyckas med det

bör kompositionen stämma överens med den känsla som bilden ska förmedla. En bild som vill förmedla dramatik använder sig av starka kontraster och asymmetri, medan en mer harmonisk bild använder sig av mjukare kontraster och symmetri (Bergström 2012). Innehållet i en bild kan dessutom vara arrangerat i olika grad, beroende på vad bilden ska förmedla. Precis som att kompositionen är viktig för att budskapet ska vara entydigt är det viktigt att innehållet i en bild stämmer överens med det ämne som bilden presenteras i anslutning till. Med ett noga avvägt innehåll som samspelar kan en bild föra fram just de känslor som behövs för att göra budskapet tydligt för tittaren. Det är exempelvis lämpligt att ta bilder av en person i en skogsmiljö om intervjupersonen talar hjärtligt om sitt intresse för naturlivet (Bergström 2012). Innehållet i en bild kan dessutom vara arrangerat i olika grad, beroende på vad bilden ska förmedla (ibid).

En annan viktig komponent i en bild är ljuset. Olika ljus och skuggor skapar olika känslor, och därmed olika budskap. Ett hårt riktat ljus skapar skuggor som ger en dramatisk stämning, medan ett mjukare ljus skapar mjukare skuggor och en mjukare atmosfär och stämning. Varifrån ljuset kommer har också betydelse. Ett ljus underifrån skapar en kuslig känsla, medan ett ljus från sidan är mycket mer behagligt (ibid).

Talaren kommunicerar med mer än ord

De egenskaper hos en talare som skapar det första intrycket, den där uppfattningen som ges av att omedvetet registrera och granska talaren, sammanfattar väl den icke-verbala kommunikationen. Ålder, kön, klädsel, kroppsbyggnad, hållning, ansiktsuttryck och röst är exempel på sådana visuella och auditiva element som påverkar kommunikationen (Phillips 2008). Phillips (2008) hänvisar till Mehrabians studier om mellanmänsklig kommunikation. Mehrabian (1972) menar att trovärdigheten i mellanmänsklig kommunikation till hela 55 % baseras på talarens kroppsspråk, att 38 % baseras på talarens röst- och tonläge och att endast 7 % av trovärdigheten baseras på de faktiska orden. Phillips (2008) menar därigenom att de icke-verbala signalerna inte ska förbises. Får ett verbalt budskap stöd av icke-verbala signaler blir budskapet tydligare (ibid).

Icke-verbala signaler kan väcka de känslor som behövs för att förstå budskapet. Armarna i kors eller i sidorna tolkas ofta som att talaren är negativt inställd och avståndstagande, medan ett motsatt intryck ges av öppna armar (ibid). Phillips (2008) beskriver hur kroppsspråket kan känneteckna hög respektive låg status. Följsamma rörelser med en fokuserad blick, upprätt hållning och ledig kropp signalerar hög status, medan forcerade rörelser med en flackande blick, kraftlös hållning och stel kropp signalerar låg status. Hög status signalerar självsäkerhet, medan låg status signalerar osäkerhet (ibid).

Även talarens röst är meningsbärande. Phillips (2008) delar upp rösten i fyra dimensioner som tillsammans förmedlar budskap: tempo, paus, tonfall och ljudstyrka. Angående *tempo* framhålls vikten av att variera det. Ett långsamt tempo signalerar att det som sägs är viktigt, medan ett snabbt tempo signalerar det motsatta. Vidare signalerar olika tempo stillhet respektive fart. Vad gäller *paus* finns det andningspaus och konstpaus,

vilka kan användas för att skapa ett lugn och för att betona det som är viktigt. Genom *tonfall* skapas betydelse åt det som sägs genom att talarens attityd till och känslor för ämnet visas, och det framgår också om det som sägs ska betraktas som ett svar eller som en fråga. Till sist är *ljudstyrka*, eller betoning, ett sätt att skapa och behålla intresset för talaren (ibid).

4.2.4 Hur retoriken appliceras på denna studie

I denna studie används retoriken för att studera resultatet av de journalistiska val som ligger till grund för avsnittet. Med hjälp av de retoriska aspekter som nämnts identifieras *vem som talar, vad som sägs och hur det sägs*. Studien kan på så vis se hur argumentationen är uppbyggd.

5

Syfte och frågeställningar

5.1 Syfte

Studiens syfte är att studera hur argumentationen ser ut i avsnittet “Har feminismen spårat ur?” i Sveriges Televisions programserie “Fittstim – min kamp”.

5.2 Frågeställningar

För att besvara syftet har följande frågeställningar formulerats:

- *Vem är det som talar?*
Med denna frågeställning studeras vilka som argumenterar i avsnittet.
- *Vad är det som sägs?*
Med denna frågeställning studeras vilka argument som förekommer i avsnittet.
- *Hur sägs det?*
Med denna frågeställning studeras på vilket sätt argumentationen sker i avsnittet.

6

Metod

I detta kapitel beskrivs de val och avvägningar som gjorts vad gäller studiens material, analysmetod samt tillvägagångssätt. Kapitlet inleds med rubriken *Vem som genomfört studien*, där vi för ett resonemang kring vår egen inverkan på studien. Därefter följer rubriken *Vad studien gjorts*, där valet av analysmaterial motiveras och den valda metoden presenteras. Under rubriken *Hur studien genomförts* redogör vi för tillvägagångssättet av den empiriska insamlingen. Slutligen förs en diskussion kring studiens validitet.

6.1 Vem som genomfört studien

6.1.1 Feminist, javisst

Som nämndes i inledningen brinner vi båda för jämlikhet och jämställdhet, och vi har båda länge kallat oss feminister. Att vi brinner för frågan var en anledning till att det väcktes ett intresse för att studera Fittstim – min kamp. Esaiasson m.fl. (2012) menar att ett intresse är en viktig komponent i att engagemanget för en studie ska hålla i sig genom hela processen. Vidare framhåller Esaiasson m.fl. (2012) att det inte heller är fel att ha särskilda värderingar och åsikter, så länge resultatet inte avgörs av dem. Denna studie värderar inte argumentationen utan monterar istället isär den för att se hur den är uppbyggd. Under hela processen har vi dessutom varit mycket noga med att göra ödmjuka tolkningar. Exempelvis har vi vid flera tillfällen både sett om hela avsnittet och delar av det för att ifrågasätta våra tidigare tolkningar. Givetvis kan våra värderingar, utan vår avsikt, ha påverkat studien. Vi kan ha tittat på avsnittet med andra ögon och sett saker som någon som inte är feminist inte skulle ha upptäckt. Forskningen är likt journalistiken oundvikligen präglad av personen bakom, i likhet med Ekström och Larsson (2010:16) som menar *“att det alltid är ett subjekt som tolkar något”*. Studier inom medie- och kommunikationsvetenskap präglas till stor del av tolkningar, eftersom det sällan handlar om att studera det mätbara (Ekström & Larsson 2010). Författarna menar vidare att det inte är möjligt att tolka och förstå något, utan att ha en förförstå-

else (ibid). Därmed är det bidrag som denna studie ger inte mindre värdefullt.

Vi har personligen inte blivit illa berörda av avsnittet, då vi själva varken har varit djupt engagerade i några av de specifika aktionerna som porträtteras eller personligen identifierar oss med pronomenet *hen*. Det hade dessutom gått en tid från det att vi för första gången såg avsnittet till det att vi skulle börja analysera, så de känslor vi upplevde i januari hade lagt sig. Därmed har vi troligen kunnat göra mer nyanserade tolkningar än någon som personligen tagit illa vid sig av avsnittet.

6.2 Vad studien gjorts

6.2.1 Enbart det första avsnittet undersöktes

Anledningarna till att studien enbart omfattar det första avsnittet i programserien är flera. För det första hade avsnittet ett övergripande fokus. Detta då det handlar om dagens feminism generellt, till skillnad från de två senare avsnitten som hade mer specifika fokus. För det andra var det programseriens inledande avsnitt som orsakade debatten som följde, bland annat då Sveriges Televisions Debatt sändes i anslutning till det, och det var enbart det avsnittet som anmäldes till Granskningsnämnden för radio och tv. Ingen av anmälningarna ledde dock till några fällande beslut (Granskningsnämnden för radio och tv 2014a, b). För det tredje hade det avsnittet betydligt fler tittare än de följande, enligt statistik från MMS (2014). För det fjärde hade det på grund av tidsbegränsning inte varit möjligt att lika djupgående studera samtliga avsnitt i programserien.

Avsnittet fanns vid genomförandet av transkriberingen inte längre tillgängligt på SVT Play, vilket innebar att vi var tvungna att ta del av avsnittet på Youtube. Avsnittet skulle därmed kunna ha blivit manipulerat, men vår bedömning är att avsnittet på Youtube inte skiljer sig från avsnittet vi såg när Sveriges Television sände det.

6.2.2 En retorisk analys svarade på hur argumentationen ser ut

För att besvara syftet genomfördes en kvalitativ retorisk analys, för att på djupet besvara hur innehållet i avsnittet är konstruerat, det vill säga hur argumentationen är uppbyggd. Då det är en kvalitativ studie görs inget anspråk på statistisk generaliserbarhet (i enighet med Larsson 2010), utan det är en fallstudie vars resultat kan ge en djupare förståelse för hur en medieprodukt som handlar om feminism argumenterar för en tes. En retorisk analys av en produkt som explicit handlar om feminism ger ett bidrag, i form av ett *hur*, till den tidigare forskning om feminism och journalistik som finns, som primärt har handlat om *vad*. En retorisk analys ser till helheten (Karlberg & Mral 1998) och genom att utgå från synen på retorik som mer än bara orden, i enighet med den generella symboliska kommunikationen (se Kjeldsen 2008) som nämndes i teorikapitlet, var det möjligt att även ta fasta på visuella och auditiva element. Därigenom kunde vi, på ett helhetligt sätt, studera resultatet av de val och avvägningar som journalisterna bakom *Fittstim – min kamp* har gjort.

6.2.3 Studiens analysmodell frågade om vem, vad och hur

Det finns inte ett standardiserat sätt att genomföra en retorisk analys på (Karlberg & Mral 1998). För att besvara studiens syfte formulerades, utifrån den teoretiska grund i retoriken som presenterades i teorikapitlet, tre frågeställningar:

- Vem är det som talar?
- Vad är det som sägs?
- Hur sägs det?

För att besvara dessa konstruerades en analysmodell utifrån Karlberg och Mral (1998) och Vigsø (2010). Karlberg och Mral (1998) förhåller sig ödmjukt till den analysmodell som de presenterar. De förespråkar att den används som en grund och påpekar att det är viktigt att anpassa modellen efter det som ska analyseras (ibid). Deras modell är mycket omfattande och tar bland annat fasta på kontexten, dispositionen, appellformerna, tesen och argumenten samt stilfigurer och själva framförandet (ibid). Vigsø (2010:217) ställer upp följande fem frågor:

1. Vem är det som försöker övertyga?
2. Vem är det som man försöker övertyga?
3. Vad är det man vill övertyga om?
4. Vilken kontext sker det i, dvs. tid & plats?
5. Hur försöker man övertyga?

Vigsø (2010) menar att dessa frågor beskriver den retoriska situationen och att särskilt den sista frågan utgör en stor del av den retoriska analysen. Vi har utgått från Vigsø (2010) fem frågor och byggt på med aspekter från Karlberg och Mrals (1998) modell. På detta sätt konstruerades en analysmodell bestående av fyra delar: *kontexten*, *vem som talar*, *vad som sägs* och *hur det sägs*. Alla dessa delar består av underfrågor som fångar in de aspekter som är relevanta för att besvara studiens syfte och frågeställningar. Underfrågorna har formulerats utifrån de aspekter av retoriken som presenterades i teorikapitlet. Nedan beskrivs mer utförligt vad som studeras med hjälp av respektive fråga i analysmodellen. För analysmodellen i sin helhet, se bilaga A.

Kontexten

För att studera avsnittets kontext tittar vi på flera aspekter som omgärdar avsnittet, exempelvis vilken genre avsnittet tillhör och vilka ämnen som tas upp. Detta för att få en övergripande bild av avsnittet.

Vem är det som talar?

För att studera de som talar i avsnittet tittar vi på både programledaren, de olika intervjupersonerna och de övriga medverkande i avsnittet. Med hjälp av de tre appellformerna kan vi svara på hur programledaren framställer sig själv, de olika intervjupersonerna och de övriga som medverkar i avsnittet.

Vad är det som sägs?

För att studera vad som sägs i avsnittet tittar vi på avsnittets tes och vilka argument som stödjer den. Vi studerar även hur de bärande delarna i argumentationen är uppbyggda genom att ställa upp dem enligt Jørgensen & Onsbergs (2008) argumentmodell. Modellen ska enligt författarna inte användas för att analysera alla argument, utan den ska användas för att djupare förstå de bärande argumenten (ibid).

Hur sägs det?

För att studera hur det sägs tittar vi på avsnittets disposition och vilka retoriska stilfigurer som används i avsnittet. Vi studerar vilka appeller argumenten bygger på och kan utifrån det svara på vilken retorisk genre avsnittet tillhör. Vi studerar även visuella och auditiva aspekter, så som klippning, ljus och ljud, samt kroppsspråk.

6.3 Hur studien genomförts

6.3.1 En omfattande transkribering

För att kunna analysera avsnittet genomfördes en utförlig transkribering med hjälp av en transkriberingsnyckel, som sammanställdes och anpassades utifrån Ekström och Moberg (2008) samt Moberg (2010) samt analysmodellen. Författarnas transkriberingsnycklar möjliggjorde en utförlig transkribering som tog fasta på fler aspekter än bara det talade ordet. Beträffande *vem* kommenterades exempelvis personens namn, ålder och kön. Beträffande *vad* transkriberades allt som sades. Beträffande *hur* transkriberades, förutom exempelvis röstläge, betoning, överlappning av tal, musik och andra bakgrundsljud (Ekström & Moberg 2008, Moberg 2010), aspekter som klippning, kameravinklar, omgivning och kroppsspråk.

Ingen av oss hade tidigare utfört en så här utförlig transkribering, vilket skulle kunna innebära att vi har missat sådant som en erfaren transkriberare hade sett. På grund av detta ägnade vi särskilt mycket tid åt att på ett noggrant och korrekt sätt göra transkriberingen. Totalt gick vi igenom avsnittet fyra gånger. Den första gången tittade vi på hela avsnittet för att friska upp vårt minne och löpande skrevs anteckningar och kommentarer ned. Den andra gången var den mest tidskrävande, eftersom vi då transkriberade allt vi kunde höra och se i avsnittet. Den tredje gången ansträngde vi oss för att se på avsnittet med nya ögon för att möjliggöra andra tolkningar. Det visade sig inte några större skillnader i tolkningarna, men vi upptäckte både ytterligare verbal och

icke-verbal kommunikation som vi inte tidigare registrerat. Den fjärde gången ägnade vi särskilt åt att strukturera språket i dokumentet, men vi fortsatte även att ifrågasätta våra tidigare tolkningar.

6.3.2 Avsnittet delades in i inslag och scener

För att underlätta strukturen i det transkriberade materialet delade vi in avsnittet i inslag och scener. *Avsnittet* är uppdelat i femton inslag som i sin tur består av ett antal scener. I huvudsak består varje *inslag* av en separat intervjusituation som föregås av och avslutas med en naturlig paus. Varje inslag är uppdelat i olika *scener*, då intervjuerna växelvis utgörs av själva intervjusamtalet och programledarens reflektioner. Antalet scener kan skilja sig åt mellan de olika inslagen. Denna uppdelning av avsnittet gjorde det möjligt att på ett överskådligt sätt ta sig an det transkriberade materialet i analysfasen.

6.3.3 Transkriberingen fördes in i ett analyschema

Efter att transkriberingen var genomförd var inblicken i materialet mycket god. För att på ett övergripligt sätt kunna ta oss an och analysera det empiriska materialet fördes det systematiskt in i ett analyschema. För analysmodellen i sin helhet, se bilaga B. Analyschemat utgick från analysmodellens frågor: *vem*, *vad* och *hur*. Dessutom fanns det utrymme för kommentarer. Att transkriberingen var indelad i inslag och scener gjorde det enkelt att scen för scen besvara frågorna i analyschemat. Ju längre in i arbetet vi kom, desto enklare blev det att med systematik föra in materialet i analyschemat.

Samtidigt som frågorna i analysmodellen besvarades utifrån transkriberingarna, bearbetades materialet och analysarbetet inleddes. Analysarbetet innebar att vi gjorde tolkningar av både det manifesta och det latent innehåll, det vill säga både det explicita och det implicita. Detta då alla element i avsnittet samspelar för att föra fram argumenten, inte enbart det som uttryckligen sägs (se exempelvis Bergström 2012, Karlberg & Mral 1998, Kjeldsen 2008).

Allteftersom började generella mönster och avvikelser från dessa mönster att träda fram och när hela det empiriska materialet var överfört till analyschemat hade en överskådlig bild framträtt. För att säkerställa bilden gick vi igenom analyschemat på nytt. Därmed kunde de generella mönstren och avvikelserna från dem utkristalliseras.

6.4 Validitet

För att resultatvaliditeten ska vara god i en studie menar Esaiasson m.fl. (2012) att studiens begreppsvaliditet och reliabilitet måste vara god. Detsamma menar Larsson (2010), som uttrycker att studien ska ha god giltighet och tillförlitlighet. Att en studie har god giltighet innebär att den studerar det som den avser att studera (ibid). För att vår studie ska ha en god giltighet har vi genom hela arbetet strävat efter att förankra

studiens olika delar i syftet och frågeställningarna. Vi har bland annat låtit frågeställningarna vara utgångspunkt i presentationen av studiens teoretiska grund i retoriken samt i redovisningen av resultatet och analysen. På detta sätt har de varit närvarande under hela processen, och gjort att studien följt den röda tråden och besvarat syftet.

För att öka en studies begreppsvaliditet menar Esaiasson m.fl. (2012) att en god strategi är att kopiera tidigare studiers operationaliseringar. I denna studie har vi inte kopierat en operationalisering direkt, utan byggt vår analysmodell utifrån Karlberg och Mral (1998) och Vigsø (2010) och vidare baserat den på vår teoretiska grund. Därmed är vår operationalisering inte tagen ur luften, utan vilar på forskningens trygga axlar. Att analysmodellen i synnerhet baseras på nordiska författare ger dessutom en god kontextuell utgångspunkt för att studera denna produkt som är skapad i en svensk kontext och för en svensk publik.

Reliabilitet, eller tillförlitlighet, innebär att materialet bearbetas på ett korrekt sätt (Larsson 2010). För att uppnå detta har vi genomgående arbetat systematiskt och strukturerat med både insamlingen och bearbetningen av det empiriska materialet. Det har varit enkelt att samla in materialet på ett riktigt sätt eftersom analys-schemat möjliggjort ett systematiskt införande. Oundvikligen innebär bearbetningar av ett material att tolkningar föreligger, men för att inte göra tolkningar som saknar grund har vi genomgående omvärderat och ifrågasatt våra tolkningar. Vi tror att vi på detta sätt har bearbetat materialet på ett forskningsriktigt sätt.

7

Resultat och analys

I detta kapitel redovisas studiens resultat och analys. Kapitlet inleds med en presentation av vilka som medverkar i avsnittet, alltså *vem som talar*. Sedan presenteras den tes som avsnittet argumenterar för samt de argument som stödjer den, alltså *vad som sägs*. Därefter följer en mer ingående presentation av argumentationen, alltså *hur det sägs*. Slutligen sammanfattas studiens huvudresultat.

7.1 Vem som talar

I huvudsak består avsnittet av nio större intervjuer. Därtill finns två tillfällen där Belinda Olsson genomför kortare intervjuer med personer på stan. Noterbart är att de medverkande i huvudsak är västerländska. Det stämmer överens med studierna av Jaworska och Krishnamurthy (2012) och Mendes (2012) som visar att feminism i media i synnerhet presenteras ur ett västerländskt perspektiv.

Avsnittet inleds med att *Belinda Olsson* träffar *Gudrun Schyman* och berättar vad hon vill undersöka i programserien. Därefter träffar hon *Jenny Wenhammar*, en Femenaktivist som genomför en barbröstad feministisk aktion. Därpå besöker hon ett badhus i Malmö, där hon dels pratar med en man som arbetar där, dels med *Liv Ambjörnsson* från Bara bröst, som tycker att alla ska ha rätt att bada barbröstade. Efteråt får kommunalpolitikern *Bengt Forsberg* stå till svars för att han var delaktig i beslutet att tillåta barbröstade bad. Programledaren spelar därefter in en videohälsning till *Ulf Lundell* på sitt hotellrum. Sedan fokuserar avsnittet på pronomenet *hen*. Först besöker programledaren *Lotta Rajalin* och den förskola med genuspedagogik där hon arbetar. Sedan talar hjärnforskaren *Martin Ingvar* om vikten av att se biologiska skillnader mellan könen. Till sist besöker programledaren *Malin* som har valt att inte avslöja vilket kön hennes barn *Vide* har. Därefter besöker hon *Ebba Witt-Brattström* som länge har varit feministiskt engagerad för att prata om hennes relation till feminismen. Därpå hålls kortare intervjuer

med *män på stan* som får kommentera löneskillnaderna mellan könen. Nästa person som intervjuas är undersköterskan *Mira Skundric*. De pratar om lönefrågan och om feminism. Sedan får *kvinnor på stan* kommentera feminismens relevans idag. Slutligen summeras avsnittet genom att mötet med Gudrun Schyman tar vid igen.

7.1.1 Programledaren har en viktig roll

Som programledare för avsnittet fyller Belinda Olsson naturligtvis en viktig funktion i argumentationen. Hon tar vara på de förutsättningar som dagens mediasamhälle enligt Kjeldsen (2008) har vad gäller intimisering och ethosinriktning. Detta sker i stor utsträckning genom att hon genomgående uttrycker självkritik som gör att hon upplevs vara äkta och trovärdig (i enighet med Kjeldsen 2008). Detta sker exempelvis när hon reflekterar över intervjun med förskolechefen Lotta Rajalin.

I min värld som likhetsfeminist var biologin bannlyst. Skillnaden mellan könen var något samhället skapat. Idag driver man kommunala dagis efter samma idéer. Jag inser att hen är något jag själv varit med och drivit fram. Har jag haft koll på vad jag gjort?

Här framgår det att Belinda Olsson ifrågasätter sig själv och den feministiska kamp hon drivit. Genom att uttrycka självkritik på detta sätt uttrycker hon även kritik mot dagens feminism generellt och förskolor som arbetar med genuspedagogik specifikt. Självkritiken kan tolkas som just självkritik och avsikten var kanske inte någon annan. Den kan också upplevas förstärka hennes ethos, då hon har förmåga att se sina egna brister. Det gör att hon själv upplevs vara trovärdig, vilket gör hennes ifrågasättande av feminismen legitimt. Självkritiken kan alltså antingen betraktas som genuin, eller som ett sätt att inrama det som tittaren ser och hör. Att Belinda Olsson uttrycker självkritik, och därigenom stärker sitt ethos, kan göra att tittaren inte upplever att Belinda Olsson försöker övertyga hen. Detta menar Kjeldsen (2008) är viktigt i dagens mediasamhälle. Genom att självkritiken blandas med kritik mot dagens feminism placerar Belinda Olsson sig själv innanför feminismen, men utanför dagens feminism. Hon uttrycker en medvetenhet om att hon varit delaktig i skapandet av dagens feminism, även om hon inte själv tillhör eller stödjer den.

7.1.2 Tre typer av intervjupersoner

Liksom programledaren fyller intervjupersonerna en viktig roll i argumentationen. Genom Belinda Olssons förhållningssätt till dem – med avseende på presentationen av dem, tonen i frågorna till dem och var de är – framgår det tydligt för tittaren hur hen ska förhålla sig till de olika personerna. Tre olika förhållningssätt urskiljer sig, vilket gör att intervjupersonerna kan delas in i tre olika typer: *de konstiga*, *de kunniga* och *de vanliga*. Namnen på de olika typerna uttrycks aldrig explicit i avsnittet, men används i studien för att på ett tydligt sätt illustrera hur Belinda Olsson förhåller sig till dem. *De konstiga* gestaltar dagens feminism, medan *de kunniga* och *de vanliga* förstärker argumentationen.

Till *de konstiga* hör Jenny Wenhammar, Liv Ambjörnsson, Bengt Forsberg, Lotta Rajalin samt Malin och hennes barn Vide. Till *de kunniga* hör Gudrun Schyman, Martin Ingvar och Ebba Witt-Brattström. Till *de vanliga* hör Mira Skundric samt alla de personer som Belinda Olsson möter på stan.

Ulf Lundell är den person som inte stämmer in i någon av typerna. Det beror i första hand på att han inte är att betrakta som en intervjuperson då programledaren aldrig pratar med honom, bara om honom. Han fyller inte heller en viktig del i argumentationen utan fungerar snarare som ett komiskt inslag, eller som en klipphängare som ska fånga tittarens uppmärksamhet och göra hen intresserad av att se nästa avsnitt.

Presentationen av dem skiljer sig åt

Sättet på vilket Belinda Olsson talar om de olika intervjupersonerna visar att hennes förhållningsätt till dem skiljer sig åt. Det finns mönster som talar för att intervjupersonerna i gruppen *de konstiga* omnämns på ett visst sätt, *de kunniga* på ett annat och *de vanliga* på ett tredje. I sina presentationer och beskrivningar av intervjupersonerna antyder Belinda Olsson att *de konstiga* är avvikande, att *de kunniga* vet vad de talar om och därmed är värda att lyssna på samt att *de vanliga* är äkta och att tittaren därmed kan identifiera sig med dem och på så sätt värdesätta deras synpunkter.

Ett exempel som illustrerar hur *de konstiga* beskrivs är när Belinda Olsson introducerar intervjun med Malin och Vide.

[...] idag vet jag inte om hen är ett modigt sätt att bryta invanda roller, eller ett experiment av flummiga föräldrar. Jag ska träffa en mamma som inte berättar för folk vad hennes barn har för kön.

I det första andetaget ifrågasätter Belinda Olsson pronomenet hen. Då alternativet att hen är "*ett experiment av flummiga föräldrar*" kommer sist av de två, kan detta upplevas vara den synpunkt som Belinda Olsson vill föra fram. Att hon i nästa andetag presenterar Malin som "*en mamma som inte berättar för folk vad hennes barn har för kön*" medför att tittaren kopplar ihop Malin med vad Belinda Olsson sade tidigare och ser Malin som en "*flummig förälder*". Därmed får Malin inte ett starkt ethos, och tittaren riskerar att bli negativt inställd till henne redan innan intervjun. Tolkningen att Malin är flummig förstärks senare i intervjun, då Belinda Olsson återigen ramar in besöket genom att säga: "*Jag har fått uppleva en feministisk utopi, ändå firar jag inte*".

De kunniga presenteras på ett annorlunda sätt. Nedanstående exempel kommer från när Belinda Olsson introducerar Ebba Witt-Brattström.

Jag är på väg till en intellektuell ikon inom svensk feminism. [...] Ebba var med i Grupp 8, en tungviktare i kvinnofrågor redan för 30 år sedan. Hon star-

tade Stödstrumporna på nittiotalet och sedan [Feministiskt initiativ]. Dessutom är hon professor i litteratur.

I introduktionen av denna intervju framställs Ebba Witt-Brattström som en person med auktoritet och ett starkt ethos. Genom att Belinda Olsson både framhåller hennes bakgrund i feminismen och nämner hennes akademiska yrkeskarriär, talas det om för tittaren att hon är värd att lyssna på. Hennes ethos försvagas dock för en stund när Belinda Olsson ifrågasätter dem båda för att inte heller själva vara särskilt aktiva i vissa frågor. När hon uttrycker sig kritiskt blir Ebba Witt-Brattström ställd och intar en försvarsposition. Det är dock värt att notera att Belinda Olsson inte tar fasta på detta i reflektionen efter intervjun, utan fortsätter att kalla Ebba Witt-Brattström för en "gigant".

Även *de vanliga* presenteras på ett sätt som förmedlar att de har något viktigt att säga. Ett exempel på detta är när Belinda Olsson frågar Mira Skundric om hon är feminist.

*Jag har en fråga kvar till Mira. Hon har ett jobb där lönerna ligger ett par tusen under en typiskt manlig bransch, till exempel verkstadsarbetare. Hon om någon vet vad kvinnokamp är, och brinner för rättvisa villkor.
– Är du feminist?*

Genom att introducera frågan på detta sätt kan det tolkas som att Belinda Olsson talar om för tittaren att Mira Skundric, som är en vanlig och verklig person vars erfarenheter ger henne legitimitet att uttala sig i denna fråga, är värd att lyssna på. Mira Skundric får därigenom ett starkt ethos, som gör att tittaren hör på vad hon har att säga.

Tonen i frågorna skiljer sig åt

Ytterligare ett sätt på vilket Belinda Olssons förhållningssätt till intervjupersonerna skiljer sig åt handlar om hur hon ställer frågor till dem. Frågorna till *de konstiga* är ofta kritiska och det kan tolkas som att Belinda Olsson har en åsikt som hon vill föra fram. Intervjuerna med *de kunniga* kännetecknas istället av okritiska frågor som bjuder in till berättande svar. Vissa frågor är dessutom av ledande karaktär, och upplevs söka efter ett särskilt svar. Frågorna till *de vanliga* är även de okritiska och bjuder in till berättande svar. I flera fall ställs dessutom återkopplande följdfrågor, som tar fasta på särskilda delar i svaren och därmed framhäver dem.

Exemplen nedan visar på hur Belinda Olssons frågor till *de konstiga* uttrycker kritik mot intervjupersonen och det hen talar om.

Alltså, det är en sak att jobba för jämställdhet, men här tar ni ju bort könsidentiteten när ni pratar. [...] Kan inte den vara viktig för barn?
(Under intervjun med Lotta Rajalin.)

Har du tänkt på vad du kommer att säga den dagen när han, HEN säger att klänningar är för tjejer?
(Under intervjun med Malin och Vide.)

I det första exemplet visar Belinda Olsson tecken på sin personliga ståndpunkt, samtidigt som hon uttrycker kritik mot genuspedagogiken som förs på förskolan där Lotta Rajalin arbetar. Frågan bygger också på pathos, då barnuppfostran som strider mot normer kan antas väcka känslor. De kritiska frågorna kan emellertid också tolkas vara förenade med hennes roll som journalist, och kan således vara en del i en granskande journalistik. Är det en kritisk granskning är de kritiska frågorna berättigade, då de kan tolkas tala för en allmänhet. Men det faktum att programserien heter *min kamp*, gör det svårt att avgöra. Det andra exemplet kan också tolkas vara kritiskt, men på ett något mer subtilt sätt som också kan tänkas vara mer hånfullt. Utan att uttrycka det explicit, kritiserar Belinda Olsson med denna fråga det faktum att Malin ger Vide en könsneutral uppfostran genom att dels visa att hon ser Vide som en pojke, dels påpeka att Vide en dag kommer att inse att hen är en pojke. Att det kan tolkas som hånfullt förstärks av att Malin uppfattas som sårad då hon går ur bild. Det faktum att frågan ställs när Vide befinner sig i rummet, antyder också att det är hånfullt. I fallet med Malin och Vide kan felsägningen vara oavsiktlig, men det händer två gånger utan att det klipps bort.

Frågorna till *de kunniga* har i större utsträckning en annan ton, vilket exempelvis syns i intervjun med Martin Ingvar, där Belinda Olsson ställer frågor som upplevs som okritiska och ger honom möjlighet att svara utförligt.

Finns det någon skillnad på flickor och pojkar som man borde ägna sig mer åt, vad gäller hur hjärnan fungerar?

Martin Ingvar har förmodligen en för Belinda Olsson känd ståndpunkt vad gäller betydelsen av biologiska skillnader mellan könen, vilket bland annat framgick i presentationen av honom. Denna fråga kan således, då den okritiskt utgår från hans ståndpunkt, sägas vara ställd på Martin Ingvars villkor.

Inte heller *de vanliga* får kritiska frågor i någon hög utsträckning. De kännetecknas också i högre grad av att Belinda Olsson ställer följdfrågor och på det sättet framhäver viss information som framkommer i svaren. Ett exempel på detta är när hon samtalar med mannen som arbetar i receptionen på badhuset.

– [...] det slog mig att jag inte ser några andra kvinnor där inne som badar topless.

– Det har skett en gång och efter det har de inte kommit hit alls.

– Så tjejerna har inte varit där och badat topless igen?

Här väljer Belinda Olsson att ställa en återkopplande fråga som både upprepar hennes inledande kommentar och mannens svar. På detta sätt framhävs informationen som framkommer i samtalet.

Platserna där intervjuerna äger rum skiljer sig åt

Bergström (2012) framhåller att det är viktigt att innehållet i en bild stämmer överens med ämnet och budskapet som ska förmedlas, och att en sådan aspekt kan vara platsen

för en intervju. Det är ett rimligt antagande att platserna för intervjuerna i någon mån har föregåtts av val (se Mral 2008, Strömbäck 2009). De kan antingen vara medvetna för att skapa en särskild känsla, eller ha skett av bekvämlighet. Ett genomgående mönster är att Belinda Olsson i samtliga fall möter intervjupersonerna på deras hemmaplan, antingen i deras hem, på deras arbetsplatser eller på de platser där deras aktioner äger rum. Intervjuerna med Jenny Wenhammar och Liv Ambjörnsson, ur *de konstiga*, sker exempelvis i offentligheten, medan intervjun med Malin och Vide sker i deras hem. Lotta Rajalin och Bengt Forsberg, ur *de konstiga*, Martin Ingvar och Ebba Witt-Brattström, ur *de kunniga*, samt Mira Skundric och mannen i receptionen, ur *de vanliga*, möts på deras respektive arbetsplatser. Personerna på stan, ur *de vanliga*, möts på allmän plats och är den grupp som troligen har intervjuats där av bekvämlighetsskäl.

Tittaren kommer i och med mediet nära händelserna (i enighet med Kjeldsen 2008) och platserna där intervjuerna sker, vilket bidrar till att känslor skapas hos tittaren. Att intervjuerna med Jenny Wenhammar och Liv Ambjörnsson sker i offentligheten, där nakna kroppar enligt konventioner inte ska synas, väcker rimligen reaktioner. Att intervjun med Malin sker i hemmet förstärker troligen tittarens känsla av att komma nära. Platserna där flera av intervjuerna med *de kunniga* hålls skapar ethos, då de sker på arbetsplatser. Detsamma gäller *de vanliga*, vilket ger dem en trovärdighet som talare. Lotta Rajalin och Bengt Forsberg, ur *de konstiga*, träffas även de på sina arbetsplatser, men upplevs inte få ett starkt ethos på samma sätt som de andra. Detta beror mycket på sättet på vilket de bemöts i övrigt under och i samband med intervjuerna. Det kan också bero på att deras respektive arbetsplatser utgör platserna för de aktioner de är och har varit en del i. Programledaren ska exempelvis ställa Bengt Forsberg till svars.

Gudrun Schyman har en särskild roll

Bland intervjupersonerna finns det två som inte helt stämmer in i mönstret. I likhet med Ulf Lundell är Gudrun Schyman inte en intervjuperson på samma sätt som övriga medverkande, men till skillnad från Ulf Lundell har hon en ändå en viktig roll i argumentationen. Hon har kategoriserats till gruppen *de kunniga*, då hon, genom att avsnittet både inleds och avslutas med intervjun med henne, kan tolkas få en auktoritet som den person som ska svara på det som ifrågasätts inom dagens feminism. Exempelen nedan, från början respektive slutet av avsnittet, visar hur Gudrun Schyman tillskrivs auktoritet.

Jag är på väg hem till den svenska feminismens okrönte drottning, och jag fasar för mitt uppdrag. Jag tror på rättvisa mellan könen, men ska ifrågasätta om feminismen är på rätt väg.

Och då är jag tillbaka där jag började, i huset på Österlen och frågan om dagens feminism är för ego och självcentrerad.

Mellan de båda delarna av intervjun med Gudrun Schyman sker samtliga intervjuer med de övriga medverkande. Detta gör att det upplevs som att Gudrun Schyman ska stå

till svars för allt som visats i avsnittet. Hon får en auktoritet som placerar henne bland *de kunniga*, men fyller alltså inte samma funktion i argumentationen som de övriga i gruppen. Till skillnad från de övriga upprätthålls inte hennes ethos i intervjun, bland annat då hennes namn och bakgrund inte presenteras. Dessutom får hon kritiska frågor i högre utsträckning.

7.2 Vad som sägs

7.2.1 Avsnittet driver tesen att feminismen har spårat ur

Som nämndes i teorikapitlet driver alla texter en tes, eller ett påstående, och använder argument för att stärka den (Johannesson 1998, Karlberg & Mral 1998). Studiens resultat visar att avsnittet driver tesen att feminismen har spårat ur. Tesen återfinns relativt explicit uttryckt, dels i avsnittets titel, "*Har feminismen spårat ur?*", dels i avsnittets exordium där programledaren säger att hon "*tror på rättvisa mellan könen, men ska ifrågasätta om feminismen är på rätt väg*".

Som nämndes i teorikapitlet kan teser föras fram med hjälp av exempelvis ordval (Mral 2008). Titeln är både en retorisk fråga, då den fungerar som ett påstående som inte kräver ett svar, och en metafor, då det görs en bildlig jämförelse med något annat (Karlberg & Mral 1998, Kjeldsen 2008). Att spåra ur är synonymt med att urarta, och att säga att feminismen har spårat ur är alltså ett starkt uttryck för att den är förstörd och bortom räddning. Att avsnittet genom dess titel ifrågasätter om feminismen har spårat ur antyder två saker. För det första att det finns ett *rätt* spår för feminismen, en *rätt* sak som feminismen ska stå för. Detta strider mot synsättet att det inte finns en feminism, utan snarare flera feminismer (se Freedman 2003, Gemzöe 2002). För det andra signalerar titeln att det finns skäl att ifrågasätta om feminismen fortfarande är på spåret.

Avsnittets tes är alltså att feminismen har spårat ur, och när den drivs i avsnittet görs det alltså med utgångspunkten att feminismen idag inte är lika bra som den tidigare varit. Utifrån avsnittet framställs de olika vågorna i den feministiska rörelsen som att de kamper som drivits under de olika vågorna gradvis har blivit mindre viktiga. När feminismen presenteras ur ett historiskt perspektiv framställs den första vågens feminism som viktig för alla, så som kampen för kvinnors rösträtt. Andra vågens feminism framställs också som viktig, då kampen exempelvis rörde frågor om preventivmedel och abort. Den kamp som fördes under tredje vågen framställs som sämre, men ändå viktig. Första och andra vågen framställs alltså ha kämpat om viktiga frågor som rörde alla kvinnor, medan tredje vågen, som Belinda Olsson själv berättar att hon tillhörde, har kämpat för något mindre viktiga frågor. Då hon ifrågasätter vad dagens feminism kämpar för och samtidigt talar om att tredje vågens feminister ändå ägnade sig åt viktiga frågor, så som unga tjejers hälsa, antyds att dagens feminism inte helt tillhör den tredje vågen. Belinda Olsson säger exempelvis att tredje vågens feminister hade humor och att de var ett kollektiv som alla ville tillhöra, något som hon i avsnittet argumenterar för

inte stämmer i dagens feminism.

7.2.2 Fyra argument stödjer tesen

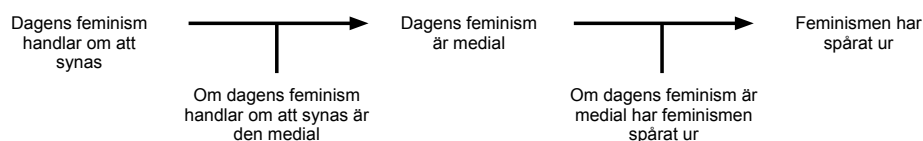
De fyra argument som framträder i avsnittet presenteras mer utförligt senare i kapitlet, under rubrikerna för respektive argument, men för att inledningsvis få en tydlig bild av vilka argument som stödjer tesen presenteras de kort här. Som Karlberg och Mral (1998) skriver kan en tes stödjas med hjälp av argument illustrerade som exempelvis påståenden, frågor och berättelser. I avsnittet fungerar intervjuerna som implicit uttryckta argument, eller grunder, som argumenterar för tesen.

Grunderna för att feminismen har spårat ur är ordnade i en *argumentrad*, i enighet med Jørgensen & Onsberg (2008), där alltså alla grunder argumenterar för samma påstående. Se tabellen nedan.

Påstående:	Feminismen har spårat ur
Grund 1:	Dagens feminism är medial
Grund 2:	Dagens feminism är splittrad
Grund 3:	Dagens feminism är extrem
Grund 4:	Dagens feminism är onödig

De fyra argumenten har utkristalliserats och benämnts utifrån vad som framkommer i och i samband med de olika intervjuerna, med avseende på allt som visas och sägs. Vidare stöds dessa grunder av ytterligare grunder vilka tillsammans skapar fyra *argumenthierarkier*, i enighet med Jørgensen & Onsberg (2008). Respektive argument består av ett huvudargument som i sin tur stöds av ytterligare en grund, alltså ett stödargument. Huvudargumentet fungerar då både som grund för påståendet att feminismen har spårat ur, och som påstående för respektive stödargument. Tydligast blir det genom att betrakta modellen nedan där de fyra argumenten presenteras i varsin argumenthierarki.

Argument 1

7.3. HUR DET SÄGS

Argument 2

Argument 3

Argument 4

Av modellen framgår alltså hur påståendet får stöd av fyra huvudgrunder, som i sin tur får stöd av ytterligare en grund var. Dessutom presenteras två garantier för respektive argument som väver samman grunderna med påståendena. Garantien utgörs av den informationen som talaren förutsätter att tittaren delar (Jørgensen & Onsberg 2008). Författarna menar att garanten sällan uttrycks explicit, vilket också är fallet i detta avsnitt. För att förtydliga vad som är vad illustreras de olika delarna med exempel från argument 1. Påståendet (Feminismen har spårat ur) får stöd av huvudgrunden (Dagens feminism är medial), där garanten (Om dagens feminism är medial har feminismen spårat ur) binder dem samman. Huvudgrunden fungerar också som ett påstående när den får stöd av stödargumentet (Dagens feminism handlar om att synas), vilka också sammanvävs av en garant (Om dagens feminism handlar om att synas är den medial).

7.3 Hur det sägs

7.3.1 Avsnittet följer dispositionen för en lyckad retorik

Avsnittet följer i stora drag formen för vad som utgör en lyckad retorik (i enighet med Johannesson 1998, Karlberg & Mral 1998, Kjeldsen 2008). Detta gäller både avsnittet som helhet och dess olika intervjuer. Då intervjuerna argumenterar för helheten, är det av störst intresse att studera den retoriska formen på en övergripande nivå.

Avsnittets inledning, som bland annat presenterar Belinda Olssons bakgrund som feminist och uttrycker vad avsnittet vill uppnå, fungerar som avsnittets *exordium*. Belinda Olssons bakgrund som feminist kan tolkas ge henne ethos, vilket gör att tittaren får en känsla av att hon vet vad hon talar om. När hon uttrycker att hon inte längre känner igen sig i feminismen väcks tittarens intresse och hen blir mottaglig för det Belinda Olsson har att säga. Hennes bakgrund som feminist är också en del av avsnittets *narratio*, då hon säger att hon idag inte känner igen sig i feminismen. Detta fungerar som en trovärdig motivering till att denna programserie görs. I *exordium* berättar Belinda Olsson för Gudrun Schyman vilka frågor hon vill undersöka i avsnittet och i programserien. Detta utgör avsnittets *partitio*. I och med det vet tittaren vad avsnittet handlar om. I *exordium* återfinns även avsnittets tes, alltså *propositio*.

Som nämndes ovan är de olika intervjuerna argument som stödjer avsnittets tes. Intervjuerna utgör således avsnittets *argumentatio*. Avsnittets *conclusio* återfinns efter varje intervju, där programledaren reflekterar över det som just visats. För varje *conclusio* som hålls blir sammanfattningen större, då den hela tiden byggs på med vad som just visats. Efter den sista intervjun hålls således en *conclusio* för hela avsnittet. I denna nämns ett antal olika delar av argumentationen som Belinda Olsson väljer att lyfta. Denna avslutande *conclusio* lyder:

Sverige är enligt alla mätningar ett av världens mest jämställda och välmående länder. Kanske ska vi vara tacksamma för att vi slipper strida för vår överlevnad. Därför finns det också utrymme för feminister att sväva iväg, högt ovanför de grundläggande frågorna. Men kanske blir det för spektakulärt när könsrollerna ska suddas ut helt. För långt från verkligheten, människors riktiga problem.

De delar som lyfts i citatet ovan ger ett starkt stöd till avsnittets tes. Belinda Olsson säger att dagens feminism har svävat iväg från de grundläggande problemen, vilket kan tolkas som att dagens feminism har sparat ur. Detta kan kopplas till tidigare forskning som visar att feminism idag ofta framställs som irrelevant (se Bronstein 2005, Jaworska & Krishnamurthy 2012, Lind & Salo 2002, Mendes 2012). Undantaget hänvisningen till "alla mätningar", bygger *conclusio* i högre grad på pathos snarare än logos, vilket är brukligt (Johannesson 1998, Karlberg & Mral 1998, Kjeldsen 2008).

7.3.2 Pathos framför logos och att framför varför

Ett genomgående mönster i argumentationen är att den i hög grad bygger på känslor, det är alltså en pathosargumentation. Detta skapar, i enighet med Karlberg och Mral (1998), starka känslor hos tittaren. Att argumentationen bygger på pathos och kritiserar dagens feminism, signalerar att avsnittet tillhör den demonstrativa retoriska genren (Vigsø 2010). Pathosargumentationen kan kopplas samman med att journalistiken idag bygger på en vilja att beröra, engagera och underhålla tittaren (Djerf-Pierre & Weibull 2001, Hadenius m.fl. 2011).

Att argumentationen har en pathosinriktning kommer till uttryck på två olika sätt. För det första är ämnena som behandlas sådana som med viss kontinuitet skapar debatt i samhället, som feminismen ofta gör (Hannam 2013). Detta då de väcker väcker starka känslor. Nakna kroppar i offentliga sammanhang och könsneutral barnuppfostran är frågor som, på grund av att de starkt bryter mot rådande samhällsnormer, närmast var och en kan ha en känslkopplad åsikt om. För det andra sker argumentationen i avsnittet i stor utsträckning genom att tala till tittarens känslor, snarare än genom att förmedla kunskap. Detta görs genom att bakgrunden som ges till de olika intervjuerna genomgående är tunn. Det fokuseras ofta på *att* något är på ett visst sätt, men inte *varför* det är så. Detta gäller särskilt *de konstiga*.

Ett exempel på detta är när Belinda Olsson talar med Jenny Wenhammar från Femmen, som tillhör *de konstiga*. I citatet nedan frågar Belinda Olsson *varför* den här typen av aktioner är viktiga och lägger således upp för ett svar med logosinformation, vilket Jenny Wenhammar också ger. Innan frågan ställs ramas den emellertid in av Belinda Olsson.

Jag har länge varit nyfiken på vad som driver dessa aktivister. Eller om de bara är ett gäng exhibitionister som visar tutarna.

– Ni visar ju bröstet. Varför måste man göra det för att protestera feministiskt?

– Vi använder våra kroppar som politiska verktyg eftersom det blir så mycket ståhej kring barbröstade kvinnor. Och då använder vi det som ett verktyg för att få ut vårt budskap.

– Är det liksom en smart mediestrategi? Ni får ju väldigt mycket uppmärksamhet.

Förklaringen som ges av Jenny Wenhammar bygger på logos och ger ett svar på *varför*. Logosinformationen står dock inte för sig självt, utan omgärdas av det Belinda Olsson säger, vilket snarare bygger på pathos. I följdfrågan väljer hon att fokusera på det "*ståhej*" som skapas, framför det politiska budskap som förmedlas. I intervjun framkommer det inte heller vad denna aktion handlar om. Istället visas det *att* aktionen genomförs och inte *varför*, vilket gör det svårt för tittaren att förstå vad aktionen har för mening.

Intervjuerna med *de vanliga* kännetecknas också av en argumentation främst inriktad på pathos. Ett exempel på detta är när Belinda Olsson talar med mannen som arbetar i receptionen på badhuset. Belinda Olsson ber mannen att berätta om hur det var dagen då Bara bröst-aktionen ägde rum.

– Hur var det?

– Ja, det blev lite turbulent. [...] Det var många ungdomar som sprang runt dem hela tiden och följde efter. Män blev upphetsade, liksom.

– Så män blev upphetsade och började gå efter de här tjejerna?

7.3. HUR DET SÄGS

– Ja [...] det var inte bra för deras säkerhet, så vi fick ta och säga till dem att de skulle ta på sig igen.

Samtalet mellan Belinda Olsson och mannen appellerar uteslutande till tittarens känslor. Genom att frågan tas upp och genom vad mannen berättar, ges tittaren en bild av hur situationen var. Informationen som förmedlas i samtalet rör enbart *att* och inte *varför*. Detta då mannen tar upp att situationen var *“turbulent”* och rörig, vilket Belinda Olsson fokuserar på i sin återkopplande följdfråga. I likhet med exemplet med Jenny Wenhammar ovan, kan pathosargumentationen i detta samtal göra att tittaren får en känslkopplad bild av att aktionen är avvikande och konstig.

De enda intervjuerna som är faktabaserade är de med Martin Ingvar och Ebba Witt-Brattström, ur *de kunniga*. Under intervjun med Martin Ingvar, där han talar om vikten av att se biologiska skillnader mellan könen, förs en logosargumentation. Här ges tittaren information kring *varför* de biologiska skillnaderna är viktiga att ta hänsyn till.

Det finns ju en skillnad som är väldigt tydlig idag och det är att pojkarna ligger litegrann efter i koncentrationsutvecklingen jämfört med flickor. Det gör man av både arvsrässiga skäl och hormonella skäl, och det gör att till exempel läsutvecklingen går lite trögare hos pojkar.

Att argumenten i huvudsak uttrycks implicit, både i inramningen och i intervjuerna, är enligt Kjeldsen (2008) ett vanligt kännetecken i en retorisk argumentation. Tittaren får själv fylla i med det som utelämnas i argumentationen. På detta sätt ger pathosargumentationen i avsnittet tittaren den information som krävs för att dra de slutsatser som avses (ibid). Detta gäller att dagens feminism är medial, splittrad, extrem och onödig, och därigenom att dagens feminism har sparat ur. Denna typ av entymemiska argumentation är effektiv, då tittaren själv spelar en stor roll i den (ibid). Att argumentationen främst appellerar till tittarens känslor, före förnuft, kan innebära att logosinformation inte krävs för att tittaren ska dra slutsatsen att feminismen har sparat ur. Journalisterna tycks ha valt att inte argumentera med logos, vilket skulle kunna betyda att logos anses hindra övertygandet, men det är också möjligt att intervjupersonerna själva enbart appellerat till känslor. Att argumentationen bygger på pathos kan även vara ett tecken på hur journalistiken går allt mer mot att underhålla och beröra (se Djerf-Pierre & Weibull 2001, Hadenius m.fl. 2011).

7.3.3 Valen berättar och ramar in

Som nämndes i teorikapitlet gör journalister val och avvägningar kring hur de ska ta sig an ett ämne, vilket påverkar hur ämnet framställs (Bergström 2012, Mral 2008, Strömbeck 2009). Mral (2008) menar, som tidigare nämnts, att journalisters val kan användas för att driva en särskild tes.

Dessa val framträder vid flera tillfällen i avsnittet, exempelvis när mannen i receptionen

på badhuset intervjuas. Tittaren upplever det troligen som att Belinda Olsson pratar med mannen vid två skilda tillfällen, före och efter badet med Liv Ambjörnsson. I själva verket framgår det att de båda scenerna är inspelade vid samma tillfälle och i omvänd ordning. Vad som avslöjar de journalistiska valen är dels klockan på väggen bakom som visar samma tid, dels den handduk som i den första scenen redan ligger på skåpet men som Belinda Olsson ger mannen först i andra scenen, dels gummibandet på nyckeln som först är gult men sedan blått. Valen ska inte klandras, utan det kan som Bergström (2012) framhåller vara nödvändigt att redigera materialet för att inte förvirra tittaren. På samma sätt menar Hadenius m.fl. (2011) att det i de journalistiska produkterna används retoriska grepp för att hjälpa tittaren att förstå och följa med i en berättelse. Vad som är intressant med att valen upptäcks är alltså att de spräcker illusionen om att det som tittaren ser är en verklighetsskildring i sin helhet. Det som tittaren får ta del av är istället en fragmenterad kommunikation (se Kjeldsen 2008) och det blir tydligt att det är en berättelse som är skapad av journalistiska val.

En viktig del i hur argumentationen driver tesen att feminismen har sparat ur, ligger i att avsnittet berättar för tittaren hur det som visas och sägs ska tolkas. Detta sker genom inramningar (Entman 1993), vilket innebär att journalisten valt att fokusera på vissa aspekter av dagens feminism. Detta hjälper tittaren att förhålla sig till det som visas och sägs.

7.3.4 Granskningen liknas med en resa

I avsnittet används metaforer för att rama in det som tittaren ser och hör; metaforerna hjälper därmed tittaren att förstå hur hen ska tolka och förhålla sig till argumentationen. Belinda Olsson ska göra en resa i dagens feminism (Sveriges Television 2014c). Med ett bildligt uttryck jämförs den granskning som hon ska genomföra av dagens feminism med en resa (se Bergström 2012, Karlberg & Mral 1998, Kjeldsen 2008). Metaforen skapar inre bilder hos tittaren av hur hon ger sig ut i den feministiska världen för att både upptäcka och återupptäcka den. Genomgående i avsnittet stöds de inre bilderna som metaforen skapar också av yttre bilder. Detta genom att Belinda Olsson ses cykla, gå och åka genom Sverige för att granska dagens feminism.

Granskningen har likt en resa både en början och ett slut, och däremellan får tittaren följa med Belinda Olsson på hennes resa. Tittaren får under resans gång följa med till olika platser och människor samt ta del av Belinda Olssons reflektioner och känslor kring specifika feministiska aktioner men också dagens feminism i allmänhet, innan tittaren slutligen tillsammans med Belinda Olsson når resans destination. Vid resans slut ska de båda resenärerna ha kommit fram till samma slutsats – att feminismen har sparat ur. Att resan bildligt både börjar och slutar på samma grusväg gör att säcken på ett tydligt sätt knyts ihop för tittaren. När Belinda Olsson går på grusvägen igen kan det dels tolkas som ett definitivt slut på resan, dels som att det bara är ett delmål och att resan fortsätter i nästkommande avsnitt. Med andra ord att bara en del av granskningen är avklarad, och att granskningen även fortsätter i nästa avsnitt.

7.3.5 De fyra argumenten

Dagens feminism är medial

Argument 1

De olika frågorna som tas upp kopplas genomgående till media. Ett exempel som illustrerar detta finns i Belinda Olssons personliga reflektioner inför mötet med Bengt Forsberg, ur *de konstiga*, angående beslutet att göra det tillåtet för alla att bada barbröstade i Malmö. Hon frågar sig om politikerna föll för *“en smart mediekupp i feminismens namn”*. Ett annat exempel är när Belinda Olsson, innan hon träffar Ebba Witt-Brattström ur *de kunniga*, reflekterar över de intervjuer som varit innan. Hon säger då att hon längtar efter att ta tag i *“de stora frågorna [...] som inte är mediesexiga”*. Belinda Olsson presenterar Mira Skundric, ur *de vanliga*, genom att säga att hon sällan syns *“i mediernas rampljus när feminismen är på tapeten”*. Hon använder en upprepning av ett ord som i det här sammanhanget kan tolkas väcka negativa känslor hos tittaren, med anledning av hur hon tidigare har ramat in ordet. Att säga att de olika frågorna är mediala kan tolkas som en förminskning av dem; dagens feminister tycks inte kämpa för viktiga frågor, utan verkar drivas av en vilja att synas.

Sådana medieord används dock inte bara för att beskriva dagens feminism. Belinda Olsson säger bland annat att hon och medförfattarna själva fick kritik för att de *“bara ville ha kul och starta mediebråk med gubbar”*. I likhet med den övriga självkritik hon ägnar sig åt i avsnittet medför detta att hennes ethos stärks; genom att kritisera sig själv, finns möjligheten att kritiken mot dagens feminism framkommer starkare.

Att dagens feminism är medial illustreras också genom att den framställs som att det handlar om att synas. Detta illustreras i både ord och bild, genom vad journalisterna väljer att visa. Ebba Witt-Brattström uttrycker att feminismens frågor idag måste vara *“spektakulära”*. En stor del av intervjuerna med Jenny Wenhammar och Liv Ambjörnsson ägnas åt att visa reaktionerna på personer i omgivningen, vilket illustrerar att det som intervjupersonerna ägnar sig åt väcker uppmärksamhet. I intervjun med Jenny Wenhammar visas personer ur omgivningen som betraktar henne, varav flera fotograferar eller filmar skeendet med sina egna kameror. När Belinda Olsson träffar Liv Ambjörnsson på badhuset väljer kameran att till stor del visa de övriga besökarna, som tittar åt kameran håll. Utan att uttrycka det explicit förmedlar denna pathosargumentation bilden av att dagens feminism handlar om att synas. Att avsnittet väljer att visa personerna som tittar förstärker den bilden, vilket i sin tur förstärker bilden av att den är medial (i

enighet med Bergström 2012, Mral 2008, Strömbäck 2009). Bilder ljuger inte (Karlberg & Mral 1998): det handlar om att väcka uppmärksamhet.

Argumentationen för att dagens feminism är medial kan kopplas till den tidigare forskningen som säger att feminismen vanligen trivialiseras (se Bronstein 2005, Jaworska & Krishnamurthy 2012, Lind & Salo 2002, Mendes 2012). I avsnittet trivialiseras dagens feminism genom att det framställs som att det bara handlar om att synas. Det paradoxala i avsnittets kritik mot att dagens feminism bara handlar om mediala frågor, och att de viktiga frågorna därmed inte ges medialt utrymme, är att även denna produktion ängnas åt dessa mediala frågor. De reproducerar den feminism som de kritiserar istället för att lyfta fram den feminism som de menar borde få medialt utrymme.

Dagens feminism är splittrad

Argument 2

För att argumentera för att dagens feminism är splittrad, förmedlas bilden av att den utgörs av mindre grupper eller enskilda personer. Detta framkommer i hela avsnittet, dels genom att intervjuerna med *de konstiga* framställer dem som små grupper, dels utifrån vad *de kunniga* säger om grupperna och individerna. Om det är en medveten strategi från journalisternas sida förtäljer inte historien, men faktum kvarstår att det är så det tolkas. Detta visas exempelvis när Belinda Olsson presenterar Liv Ambjörnsson. Bara bröst-nätverket beskrivs då bestå av Liv Ambjörnsson och hennes “*aktivistkompisar*”. Genom beskrivningen framställs nätverket vara mycket litet. I intervjun med Jenny Wenhammar får det nätverk som hon är med i inte heller särskilt stort utrymme, och i frågorna som ställs fokuseras det främst på hennes personliga upplevelser av att visa bröstet.

Förskolan som Lotta Rajalin arbetar på beskrivs som att den riktar sig till en avgränsad grupp människor. Belinda Olsson beskriver området som förskolan ligger i som:

[...] ett surdegsreservat med mediefolk och kulturarbetare. Det här är inte bara en stadsdel, det här är en social experimentverkstad för den medvetna medelklassen.

Genom att använda ord som “*mediefolk*”, “*kulturarbetare*” och “*den medvetna medelklassen*” antyds att människorna som bor där, och som feminismen vänder sig till, tillhör en intellektuell krets. Att beskrivningen bygger på pathos kan dessutom skapa bilder i

tittarens huvud (se Karlberg & Mral 1998), vilket förstärker budskapet.

Att dagens feminism är splittrad visas inte enbart genom intervjuerna med *de konstiga*, utan även genom att Ebba Witt-Brattström ur *de kunniga* visar på att den är det. När Belinda Olsson ber henne att svara på vilken diagnos dagens feminism har säger hon uttryckligen att den är *“jättesplittrad”* och att feminister idag bråkar inbördes. Vidare säger Ebba Witt-Brattström att dagens feminism är en *“minoritetsfeminism”*. Så som nämndes tidigare ramas hon in som en person med auktoritet och starkt ethos. Därmed tolkar tittaren troligen att det hon säger är sant.

Argumentationen för att feminismen är splittrad kan också kopplas till den tidigare forskningen om hur feminism framställs i media. Bronstein (2005) och Mendes (2012) menar att den kollektivism som kännetecknade den andra vågens feminism i media har ersatts av en individualism i den tredje vågen. Om feminismen tidigare var en samhällsrörelse, är feminismen numera en personlig uppfattning. Detta sker genom att den tredje vågens feminister framställs vara drivna av individuella intressen, oberoende av andra. Det förstärks sedan av att det fokuseras på enskilda feministers personliga upplevelser av att utföra feministiska aktiviteter (Mendes 2012). Jaworska och Krishnamurthys (2012) studier visar att tyska medier associerar feminismen till akademien och konsten, vilket de menar gör att feminismen tolkas tillhöra en kulturell krets. Detta finns det visst stöd för även i detta avsnitt, bland annat i beskrivningen av området där förskolan med genuspedagogik ligger (se citatet ovan).

Dagens feminism är extrem

Argument 3

För att argumentera för att dagens feminism är extrem, förmedlas bilden av att feminister idag använder extrema metoder. Detta görs genom att *de konstiga* genomgående framställs använda sig av avvikande och experimentella metoder i den feministiska kampen. I avsnittet används också metaforer som en del i argumentationen.

När Belinda Olsson betraktar Femenaktionen och när hon besöker badhuset för att tala om Bara bröst-aktionen antyder både ord, bild och ljud att stämningen är dramatisk och kaosartad. När Femennätverket beskrivs säger Belinda Olsson att:

Femen är ett globalt feministiskt nätverk som attackerar religiösa fundamentalister med sina nakna kroppar.

Orden får stöd av flera bilder som visas hastigt, vilket Bergström (2012) menar ger en dramatisk känsla. Känslan som förstärks av att ljuset i bilderna är dovt, att kompositionen är assymmetrisk (ibid), och av att signaturmusikens hårda dunk spelas högt. Tittaren kan därmed uppleva att Femenaktivisterna är aggressiva och hotfulla. Det finns dessutom ingen anledning för tittaren att ifrågasätta bilderna, då bilder enligt Karlberg och Mral (1998) uppfattas som autentiska.

Under besöket hos Lotta Rajalin respektive Malin och Vide illustreras att den könsneutrala uppfostran de strävar efter är en experimentell metod. Inför intervjun med Lotta Rajalin visas kommentarer från både nationell och internationell media om detta. I de nationella klippen hackar både bilden och ljudet på ett komiskt sätt när pronomenet nämns. De internationella klippen utgörs av två olika utländska nyhetssändningar, som båda handlar om den förskola som Lotta Rajalin arbetar på. I det ena klippet säger nyhetsuppläsaren:

At one Swedish preschool there are no boys or girls.

Klippen fungerar som inramning av det kommande inslaget, och illustrerar att det som kommer att visas är extremt och experimentellt. Både i intervjun med Lotta Rajalin samt Malin och Vide frågar Belinda Olsson uttryckligen om den könsneutrala uppfostran är ett experiment. Detta kan, liksom de kritiska frågor som nämndes tidigare, vara en del i en granskande journalistik, men frågan kan dock också uppfattas vara kritisk mot dem personligen. Detta gäller särskilt när den ställs till Malin, då den antyder att en förälders uppfostran av sitt barn är ett experiment. Frågan appellerar till tittarens känslor, då *experiment* i samband med *barn* rimligen inte har positiva konnotationer. Att metoderna är experimentella illustreras vidare i intervjun med Martin Ingvar, som med hjälp av appeller till tittarens förnuft uttrycker implicit kritik mot just könsneutral barnomsorg.

Då riskerar man att få en stor andel pojkar som inte får en tillräcklig läskunnighet så att de kan klara av att gå i skolan. De får alltså inte verktyget att kunna gå i skolan och då blir de odrägliga och förstör den pedagogiska miljön för både pojkar och flickor. Men om du vet att det är lite skillnad, då har du alltså ett verktyg utifrån kunskap för att kunna motverka en skillnad i det sociala samspelet.

Att det vid upprepade tillfällen under intervjun med Martin Ingvar dessutom spelas delar av låten "Scandalous" med textraderna "So, so, so scandalous" kan tolkas visa att den fakta som Martin Ingvar och forskningen har anses skandalös bland feminister.

Att det förekommer metaforer med kamp och makt förstärker känslan av att dagens feminism är extrem. Programseriens titel – min kamp – sätter inledningsvis ramen om kamp, en personlig sådan. Det kan antingen tolkas vara en inre eller en yttre kamp eller som en kombination av de båda. Vidare för titeln osökt tankarna till Adolf Hitlers bok, vilket för många kan ge otäcka associationer. Belinda Olsson använder flera kamp- och krigsmetaforer, nedan visas två.

7.3. HUR DET SÄGS

Jag ska börja hos feminismens frontsoldater, aktivister med extrema metoder.
(Inför att Belinda Olsson ska ge sig ut på sin resa.)

Jag har tänkt på hur vi liksom krigade som att vi låg i varsin skyttegrav.
(Ur Belinda Olssons videohälsning till Ulf Lundell.)

Genom att använda metaforerna appellerar programledaren till tittarens känslor och feminismen inramas kanske som något hotfullt. Att krigsmetaforer är vanliga innebär dock troligen att känslorna inte är så starka. Genom det sista exemplet visas ytterligare en gång hur programledaren utsätter sig själv för kritik: hon var tidigare också sådär oregerlig och hotfull. Vidare används vid två tillfällen metaforer med religiösa inslag. Nedan visas ett av dessa exempel, från när Belinda Olsson är på väg till Gudrun Schyman.

Som en katolik på väg till påven för att håna hans kyrka. [...] Det är nu jag ska svära i kyrkan, för jag känner inte längre igen mig i feminismen.

Kopplingen till makt är tydlig när Belinda Olsson jämför sig själv med en katolik, Gudrun Schyman med påven och feminismen med kyrkan. Metaforen skapar en bild av att Belinda Olsson gör något oacceptabelt inom feminismen. Hon ifrågasätter den genom att vända sig direkt till feminismens innersta krets. Dessa hotfulla metaforer samspelar tydligt med metaforen om resan. De ramar in att Belinda Olsson inte ska på vilken resa som helst, utan en resa som är präglad av både hennes och andras kamp.

I det andra sammanhanget är associationen till makt svagare, men associationen till religion är fortsatt stark. När Jenny Wenhammar ses släpas bort av polis, till signaturmusikens hårda dunkande, jämför Belinda Olsson sig själv återigen med en aktör inom religionen.

Jag känner mig plötsligt som en trist nunna. Jag ryser vid tanken på att köra upp tuttern i ansiktet på folk jag inte känner – hallå var är respekten?

Orden tillsammans med det som tittaren ser och hör förstärker inramningen att feminismen är extrem, och att det inte är programledaren som är prydd. Det är snarare respektlöst att offentligt visa bröstet, och det blir rentav extremt eftersom polisen måste föra iväg henne.

Även vad gäller argumentationen för att feminismen är extrem finns det en koppling till den tidigare forskningen. Enligt Bronstein (2005), Jaworska och Krishnamurthy (2012), Lind och Salo (2002) och Mendes (2012) är det vanligt att feminismen beskrivs som extrem och radikal i media. I avsnittet trivialiseras dock feminismen i högre grad än vad den demoniseras, vilket är i linje med forskningen som säger att andra vågens feminister var mer extrema än den tredje (Bronstein 2005, Mendes 2012).

Dagens feminism är onödig

Argument 4

För att argumentera för att dagens feminism är onödig, förmedlas bilden av att feminister idag fokuserar på oviktiga frågor. Detta illustreras till stor del genom Belinda Olssons inramningar av de olika intervjuerna, men uttrycks även under de olika intervjuerna. Hon använder bland annat ironi, vilket gör det möjligt att uttrycka kritik på ett förmildrande sätt (se Kjeldsen 2008). I avsnittet upplevs ironin genomgående förlöjliga på ett humoristiskt sätt. Ett exempel på detta är när Belinda Olsson introducerar intervjun med Liv Ambjörnsson och Bara bröst-aktionen.

Fram till 1965 är det helt okej för en man att hoppa på frugan i sängen, mot hennes vilja. Sedan förbjuds det. Tack, feminister! Och p-pillret kommer. Äntligen kan tjejer börja ligga runt. Blir vi med barn kan vi också göra abort fram till artonde veckan. Tack, feminister! På senare år tar queerfeminismen frågor om sexualitet och kropp till en ny nivå. Här finns till exempel idén om att kön får man bestämma själv. Könet är en social konstruktion. Onsdagen 24 juni 2009 är ytterligare en milstolpe i kampen för kvinnokroppen. Åtminstone tycker Liv det.

Genom strukturen i denna uppräknings av feministiska framgångar genom historien kan Belinda Olsson tolkas uttrycka en ståndpunkt. Uppräknings inleds med frågor som de allra flesta idag torde hålla med om. Dessa frågor uttrycks med en humoristisk och lättsam underton, och avslutas med frasen “*Tack, feminister!*” som signalerar att detta är något som alla i samhället står bakom. Nästa fråga som nämns uttrycker inget tack till feminismen, och det antyds därmed att detta inte stöds av alla. Detta uttrycker att feminismen tidigare har varit betydelsefull, men att den numera har sparat ur. Även här finns en humoristisk underton, men inte på samma lättsamma sätt som tidigare. Istället upplevs den snarare förlöjligande, när det sägs att “*här finns till exempel idén om att kön får man bestämma själv*”. Medan dessa frågor nämns spelas en lättsam musik i bakgrunden. När Belinda Olsson därefter presenterar kommande intervju tystnar musiken tvärt. Hon introducerar intervjun som “*ytterligare en milstolpe*”, för att i nästa andetag säga “*åtminstone tycker Liv det*”. Denna sarkastiska ironi kan tolkas förlöjliga det som Liv Ambjörnsson kämpar för och samtidigt visa Belinda Olssons ståndpunkt. Det antyds därmed att det inte alls handlar om någon viktig milstolpe i kvinnokampen. Det skulle också kunna tolkas som att ironin används för att roa på ett lättsamt sätt. Signalerna förstärks dock ytterligare under intervjun, då Belinda Olsson provar att bada topless. Samtidigt som hon med kroppsspråk och minspel visar att hon är besvärad, spelas den

klassiska feministiska kampsången "Befrielsen är nära". Genom att frågan på så vis ställs i ett historiskt perspektiv antyds att kampen för att få bada topless i själva verket inte är viktig. Detta är en icke-verbal ironi (se Kjeldsen 2008), då kroppshållningen och ansiktsuttrycket (se Phillips 2008) uttrycker en motstridighet med musiken.

Vidare illustreras att dagens feminism fokuserar på oviktiga frågor genom att visa att vanliga människor inte identifierar sig med feminismen. Detta illustreras bland annat i intervjuerna med *de vanliga*. När Belinda Olsson vänder sig till kvinnor ur allmänheten och frågar dem om de ska fira Internationella kvinnodagen och om de kallar sig feminister skapas emellanåt en humoristisk stämning. Ett exempel på detta är när hon smyger sig på två kvinnor bakifrån, lägger armarna runt dem och busigt säger "Grattis!". Kvinnorna ser oförstående och osäkra ut, tills de kommer på vilken dag det är. Bildmetaforen (se Bergström 2012) illustrerar att vanliga kvinnor ur allmänheten inte berörs av feminismen.

Ytterligare ett tillfälle där det framgår att dagens feminism är onödig är när lönefrågan tas upp. Frågan framställs i avsnittet som viktig, men bortglömd, bland annat då Ebba Witt-Brattström talar om att dagens feminism går bakåt istället för framåt. Hur lönefrågan tas upp i avsnittet i övrigt är intressant att notera. Som inledning till frågan ställer Belinda Olsson korta frågor till män ur allmänheten kring vad de tror att löneskillnaderna beror på. Ett återkommande svar är att män är bättre på att löneförhandla, något som Belinda Olsson fokuserar på när hon reflekterar över svaren hon fått.

*Är män bättre på att löneförhandla? Ger underbetalda kvinnor efter för lätt?
Jag får väl helt enkelt ställa en underbetald yrkeskvinna till svars.*

Med dessa ord leds avsnittet vidare till intervjun med Mira Skundric och det är alltså hon som ska ställas till svars. Belinda Olssons tonfall antyder dock att hon inte avser att ställa henne till svars, vilket också kan vara anledningen till att det inte blir någon konfrontation. Det kan därmed tolkas som att Belinda Olsson inte håller med männen på stan. Istället ligger fokus i intervjun på att närmast försvara Mira Skundric. Hon är en vanlig, hårt arbetande kvinna som dagens feminism inte ägnar sig åt. Detta visas bland annat genom intervjuens pathosargumentation som väcker sympati för henne samt genom att hon själv uttrycker att hon inte identifierar sig med feminismen. Att intervjun bygger på pathosargumentation framkommer genom att en lugn pianomusik spelas i bakgrunden medan tittaren får se klipp på Mira Skundric i arbete, samtidigt som Belinda Olssons speakerröst ytterligare appellerar till känslor.

*På många sätt har hon ett av de mest krävande och känsliga jobb som finns.
Det är upp till Mira att ge människor ett värdigt liv de sista åren.*

Tittare upplever troligen Mira Skundric som sympatisk, äkta och hängiven, samt att hon utför ett viktigt arbete. På frågan om hon är feminist svarar Mira Skundric sedan:

Jag ser mer på saker och ting, alltså verkligheten. Hur det sker, vad det är som händer och om det är rätt sak att kämpa för.

Mira Skundric säger inte att hon är feminist, utan utifrån hennes svar kan det tolkas som att hon ser till verkligheten istället, vilket antyder att dagens feminism inte gör det. Det hon säger förstärks av hennes gester (se Phillips 2008). Det kan dock också betyda att hon helt enkelt inte har funderat över feminismen som begrepp. När programledaren reflekterar gör hon dock tolkningen att feminismen inte tilltalar Mira Skundric, vilket därmed blir det som tittaren bär med sig.

Även i argumentationen för att feminismen är onödig finns det kopplingar till den tidigare forskningen om feminism i media. Den tidigare forskningen visar nämligen att feminismen vanligen framställs som en historisk rörelse som inte längre är relevant (se Bronstein 2005, Jaworska & Krishnamurthy 2012, Lind & Salo 2002, Mendes 2012). Bronstein (2005), Jaworska och Krishnamurthy (2012) och Mendes (2002) menar också att media ofta framställer det som att det pågår interna konflikter inom feminismen, men detta finns det inget starkt stöd för i denna studie. Att Belinda Olsson kritiserar dagens feminism i avsnittet ger dock en antydning om en konflikt. Hon verkar inte vilja identifiera sig med dagens feminism och när hon jämför den med de tidigare vågorna, inräknat den hon själv tillhörde, menar programledaren att dagens feminism inte ägnar sig åt lika viktiga frågor som tidigare. Det skulle kunna tolkas som att hon menar att det går en skiljelinje mellan den tredje vågens feminism och dagens, alltså att en fjärde våg har börjat. Att feminismen framställs som oviktig i avsnittet kan kopplas samman med Bronstein (2005) som menar att tredje vågens feminism vanligen framställs ha otydliga mål. Detta förstärks av att tittaren i avsnittet främst tar del av *att* en aktion sker, framför *varför* den gör det.

7.4 Sammanfattning

Vad gäller *vem som talar* har studien funnit att programledarens förhållningssätt till de olika intervjupersonerna skiljer sig åt. Utifrån detta kan de delas in i tre grupper: *de konstiga* gestaltar dagens feminism, medan *de kunniga* och *de vanliga* förstärker argumentationen. Vad gäller *vad som sägs* visar studien att den fråga som ställs i avsnittets titel, "Har feminismen spårat ur?", är en retorisk fråga som utgör den tes som avsnittet driver. Tesen stöds av fyra argument som uttrycks implicit i intervjuerna. De fyra argumenten är att:

- *Dagens feminism är medial*
För att argumentera för att dagens feminism är medial, förmedlas bilden av att feminismen idag handlar om att synas.
- *Dagens feminism är splittrad*
För att argumentera för att dagens feminism är splittrad, förmedlas bilden av att feminismen idag utgörs av mindre grupper eller enskilda personer.

- *Dagens feminism är extrem*
För att argumentera för att dagens feminism är extrem, förmedlas bilden av att feminister idag använder extrema metoder.
- *Dagens feminism är onödig*
För att argumentera för att dagens feminism är onödig, förmedlas bilden av att feminister idag fokuserar på oviktiga frågor.

Vad gäller *hur det sägs* visar studien att avsnittets disposition följer formen för framgångsrik retorik, där det inleds i exordium och avslutas i conclusio. Avsnittets argumentation bygger främst på pathos, snarare än logos. Det argumenteras alltså genom att appellera till tittarens känslor, snarare än till hens förnuft. Argumentationen sker i stor utsträckning genom inramningar som hjälper tittaren att tolka det som visas och sägs. Inramningarna tar sig uttryck i Belinda Olssons reflektioner som sker både innan, under och efter intervjuerna. Dessutom stärks inramningen av flera andra retoriska element, så som bild, ljud, stilfigurerna metafor och ironi samt kroppsspråk och mimik. De olika elementen berättar hur tittaren ska tolka det som sägs.

8

Avslutande ord

Vi tog oss an denna studie med dubbla känslor. Besvikelsen vi kände i januari när vi såg avsnittet för första gången fanns kvar, men försvagades i takt med att intresset för att på djupet studera resultatet av de journalistiska valen tilltog. Vår teoretiska utgångspunkt i journalistiken och retoriken ledde oss fram till ett syfte och tre frågeställningar som kom åt det vi ville ta reda på, nämligen *hur argumentationen ser ut i avsnittet "Har feminismen spårat ur? i Sveriges Televisions programserie "Fittstim – min kamp"*. Med hjälp av våra frågeställningar fick vi reda på *vem* som talade, *vad* som sades och *hur* det sades, och detta tillsammans gav oss svaret på hur argumentationen i avsnittet ser ut.

Gällande *vem som talar* visar denna studie att tre typer av intervjupersoner förekommer, vilka på olika sätt används i argumentationen. Gällande *vad som sägs* visar studien att avsnittet argumenterar för tesen att feminismen har spårat ur genom att framställa den som medial, splittrad, extrem och onödig. Gällande *hur det sägs* visar studien att avsnittet använder olika retoriska element och på så sätt ramar in budskapet som hjälper tittaren att tolka det.

Studien ger en inblick i de journalistiska val som utifrån den teoretiska grunden kan antas ligga bakom avsnittet. Vi kan inte säga något om vad journalisterna har gjort för val eller vilka intentioner som föreligger, men det var inte heller studiens syfte. Att studera resultatet av de journalistiska valen ger en antydning om hur en journalistisk produkt är uppbyggd, det vill säga den produkt som slutligen når tittaren. Genom att studien visar att argumentationen är så tydlig, trots att den sker implicit, finns det anledning att tro att likheter går att finna i andra journalistiska produkter. Vidare ger denna studie ett bidrag till en förståelse för hur feminism framställs i svensk media idag. Studien visar att det finns flera likheter mellan hur feminism framställs i avsnittet och hur tidigare forskning visar att feminism framställs i internationell media. Likheterna ligger bland annat i att feminismen och dess frågor trivialiseras, att tredje vågens feminism framställs

som individuell och att den feministiska rörelsen inte längre anses relevant.

Så som tidigare nämnts har journalister möjlighet att förmedla sina egna tolkningar av verkligheten och kan genom inramningar påverka människors reaktioner på och uppfattningar av den. Det som visas och sägs i avsnittet ramas in av Belinda Olsson och övriga visuella och auditiva aspekter, och tittaren får därigenom veta hur det ska tolkas. Argumentationen är tydlig och kritiken hård, vilket gör att tittaren inte kan missa avsnittets budskap. Att argumentationen är pathosinriktad innebär troligen att den som sedan tidigare är mer eller mindre kritisk till dagens feminism får en starkare övertygelse, medan den som är positivt inställd till dagens feminism troligtvis inte övertygas. En logosargumentation hade förmodligen varit svårare för den positivt inställda att avfärda, varför den avsedda tittaren därmed kan antas vara den förstnämnda.

Avsnittet väckte som tidigare nämnts en debatt där många ansåg att dagens feminism förminskades. I anslutning till detta fick Feministiskt initiativ en anseilig medlemsökning, vilket utifrån avsnittets negativa budskap kan tolkas vara en motreaktion. Huruvida avsnittet hade en reell inverkan över detta eller inte har vi i denna studie inte studerat, så det låter vi vara osagt. Vårt att notera är att partiet i Europaparlamentsvalet fick ett mandat, vilket vidare väcker nyfikenheten kring mediernas roll i samhället. Detta skulle kunna vara en ingång till vidare studier kring eventuella effekter av mediernas inramningar. Det är också relevant att studera huruvida inramningen av feminism skiljer sig från den av andra ämnen. Detta för att studera om det är ämnet eller andra faktorer, så som journalistikens vilja att beröra och engagera, som är avgörande för hur budskap förmedlas i media.

När vi satte igång med analysarbetet visste vi inte riktigt vad vi skulle hitta. Vi hade en känsla av att avsnittet argumenterade för att feminismen har sparat ur, men vi visste inte hur. Vi blev inte förvånade över vad vi fann, men att argumentationen var så märkbart kopplad till retoriken hade vi inte väntat oss. Det faktum att argumentationen var så uppenbar och kopplingen till retoriken så stark gjorde att det emellanåt var svårt att göra andra tolkningar, trots att vi aktivt försökte. Att det varit svårt att göra andra tolkningar antyder ändå att de tolkningar som vi gjort är motiverade.

Kommunikation och retorik är två närmast oändliga områden, och retoriken var för oss ett nytt område, vilket innebar att vi var tvungna att ägna mycket tid åt att förstå den. I efterhand inser vi att det kanske hade varit bra att avgränsa studien, både vad gäller både materialet och metoden, för att kunna gå ännu djupare i studien av avsnittet. Att vi inte avgränsade oss är ändå att betrakta som positivt, då studien ger en bredare bild av hur avsnittet som helhet argumenterar. En vidare studie där särskilda delar av avsnittet monteras ner skulle kunna ge en djupare förståelse för bärande delar i argumentationen. Det är dock svårt att på förhand plocka ut dessa bärande delar, varför en helhetlig studie som denna är en bra ingång.

Vidare hade en studie av hela programserien gett en förståelse för hur de olika avsnitten samspelar, och såväl likheter som skillnader mellan de olika avsnitten hade kunnat upptäckas. Det skulle också vara givande att jämföra argumentationen i Fittstim – min kamp med den i Könskriget. En sådan studie skulle kunna visa om och i så fall hur argumentationen i de två programmen skiljer sig åt, och kanske skulle studien kunna kombineras med en effektstudie för att kunna se om och i så fall hur de olika programserierna påverkade Feministiskt initiativ. Det skulle även vara givande att på ett tydligare sätt inkludera feminismen i studiens syfte. Detta hade berikat studien genom att förståelsen för hur olika feminismer framställs i media hade ökat. För att studera vilka intentioner som föreligger valen hade det varit givande att genomföra en intervjustudie med journalisterna bakom avsnittet. Då journalisterna möjligen inte hade kunnat eller velat svara sanningsenligt hade det varit en god idé att kombinera en sådan studie med en retorisk analys. Då hade vi kunnat få reda på om avsnittet menade att argumentera för att feminismen har sparat ur. Det hade dessutom varit intressant att utveckla studien till att innefatta sändarens roll. Att avsnittet sändes i Sveriges Television kan innebära att såväl sändare som mottagare hade förväntningar på exempelvis opartiskhet och seriositet, vilket kan ha varit anledningen till att avsnittet kritiserades.

Sammanfattningsvis kommer studien fram till att avsnittet driver en tes. Detta stöds av fyra argument som presenteras med och stärks av de olika intervjuerna som Belinda Olsson genomför. Kort sagt, dagens feminismen är medial, splittrad, extrem och onödig. Feminismen har alltså sparat ur. *Åtminstone tycker Belinda det.*

Referenser

Bergström, Bo (2012). Effektiv visuell kommunikation: om nyheter, reklam och profilering i vår visuella kultur. 8., [rev.] uppl. Stockholm: Carlsson

Bronstein, Carolyn (2005). Representing the Third Wave: Mainstream Print Media Framing of a New Feminist Movement. I *Journalism & Mass Communication Quarterly*. 82 (4): 783-803.

Djerf-Pierre, Monika & Weibull, Lennart (2001). Spegla, granska, tolka: aktualitetsjournalistik i svensk radio och TV under 1900-talet. Stockholm: Prisma

Djerf-Pierre, Monika & Weibull, Lennart (2013). Educator, mirror, watchdog, interpreter: regimes of news and current affairs journalism in public service broadcasting 1925-2005. I: Djerf-Pierre, Monika & Ekström, Mats (red.) (2013). A history of Swedish broadcasting: communicative ethos, genres and institutional change. (s. 307-328). Göteborg: Nordicom

Ekecrantz, Jan & Olsson, Tom (1994). Det redigerade samhället: om journalistikens, beskrivningsmaktens och det informerade förnuftets historia. Stockholm: Carlsson

Ekström, Mats & Larsson, Larsåke (2010). Inledning. I Ekström, Mats & Larsson, Larsåke (Red.) *Metoder i kommunikationsvetenskap*. (s. 13-24). Lund: Studentlitteratur

Ekström, Mats & Moberg, Ulla. (2008). Samtalsanalys (CA) i mediastudier. I Ekström, Mats (Red.) (2008). *Mediernas språk*. (s. 89-120). 1. uppl. Malmö: Liber

Engblom, Lars-Åke & Wormbs, Nina (2007). Radio och TV efter monopolet: en kamp om politik, pengar, publik och teknik. Stockholm: Ekerlid

Entman, Robert M. (1993). Framing: Toward Clarification of a Fractured Paradigm. I *Journal of Communication*. 43 (4): 51-58.

Esaiasson, Peter, Gilljam, Mikael, Oscarsson, Henrik & Wängnerud, Lena (red.) (2012). Metodpraktikan: konsten att studera samhälle, individ och marknad. 4., [rev.] uppl. Stockholm: Norstedts juridik

Fawcett, Millicent (1913). Introduction. I Swanwick, Helena M. (1913). The Future of the Women's Movement. (s.xi-xiv). London: G. Bell.

Freedman, Jane (2003). Feminism: en introduktion. 1. uppl. Malmö: Liber

Förvaltningsstiftelsen. (2014). Välkommen till Förvaltningsstiftelsen!.
<http://www.forvaltningsstiftelsen.se/> [Hämtad 2014-04-18]

Gemzöe, Lena (2002). Feminism. Stockholm: Bilda

Granskningsnämnden för radio och tv. (2014a). Fittstim – min kamp. Diarienummer: 14/00138. [Beslut].
<http://www.radioochtv.se/CaseDecisions/212179.pdf> [Hämtad 2014-04-11]

Granskningsnämnden för radio och tv. (2014b). Fittstim – min kamp, SVT1, inslag om ett hen-dagis. Diarienummer: 14/00698. [Beslut].
<http://www.radioochtv.se/CaseDecisions/212756.pdf> [Hämtad 2014-04-11]

Hadenius, Stig, Weibull, Lennart & Wadbring, Ingela (2011). Massmedier: press, radio och tv i den digitala tidsåldern. 10., uppdaterade uppl. Stockholm: Ekerlid

Hannam, June (2013). Feminism. Lund: Studentlitteratur AB

Hellspong, Lennart (2011). Konsten att tala: Handbok i praktisk retorik. Lund: Studentlitteratur AB

Jaworska, Sylvia & Krishnamurthy, Ramesh (2012). On the F word: A corpus-based analysis of the media representation of feminism in British and German press discourse, 1990-2009. I *Discourse & Society*. 23 (4): 401-431.

Johannesson, Kurt (1998). Retorik eller konsten att övertyga. 4., rev. och omarb. uppl. Stockholm: Norstedt

Jørgensen, Charlotte & Onsberg, Merete (2008). Praktisk argumentation: grundbok i retorisk argumentation. Åstorp: Retorikförlaget

Karlberg, Maria & Mral, Brigitte (1998). Heder och påverkan: att analysera modern retorik. Stockholm: Natur och kultur

Kjeldsen, Jens E. (2008). Retorik idag: introduktion till modern retorikteori. 1. uppl. Lund: Studentlitteratur

Kroløkke, Charlotte & Sørensen, Ann Scott (2006). Three Waves of Feminism: From Suffragettes to Grrls. I Kroløkke, Charlotte & Sørensen, Ann Scott (2006). Gender communication theories & analyses: from silence to performance. (s.1-23). Thousand Oaks, CA: Sage Publications

Larsson, Larsåke (2010). Intervjuer. I Ekström, Mats & Larsson, Larsåke (Red.) Metoder i kommunikationsvetenskap. (s. 53-86). Lund: Studentlitteratur

Lind, Rebecca Ann & Salo, Colleen (2002). The Framing of Feminists and Feminism in News and Public Affairs Programs in U.S. Electronic Media. I Journal of Communication. 52 (1): 211-228.

Lindén, Lisa (2008). Det dom inte sa: [om hur jag blev feminist]. Stockholm: Tiden

McCombs, Maxwell (2006). Makten över dagordningen: om medierna, politiken och opinionsbildningen. 1. uppl. Stockholm: SNS förlag

Mehrabian, Albert (1972). Silent messages. Belmont, Calif.:

Mendes, Kaitlynn (2012). "Feminism rules! Now, where's my swimsuit?" Re-evaluating feminist discourse in print media 1968-2008. I Media, Culture & Society. 34 (5): 554-570.

MMS. (2014). HotTop. [Sökfunktion]
<http://mms.se/hottop/hottop.asp> [Tillgänglig 2014-04-14]

Moberg, Ulla (2010). Analys av samtal. I Ekström, Mats & Larsson, Larsåke (Red.) Metoder i kommunikationsvetenskap. (s.193-211). Lund: Studentlitteratur

Mral, Brigitte (2008). Retorikanalys av medietexter. I Ekström, Mats (Red.) (2008). Mediernas språk. (s. 61-88). 1. uppl. Malmö: Liber

Måwe, Ida (2014). Växande intresse för feminism. Nationella sekretariatet för genusforskning vid Göteborgs universitet. 30 januari.
<http://www.genus.se/Aktuellt/genusflodet/genusflodet-detalj/vaxande-intresse-for-feminism.cid1202519> [Hämtad 2014-04-14]

Nationalencyklopedin. (2014a). Belinda Olsson.
<http://www.ne.se.ezproxy.ub.gu.se/belinda-olsson> [Hämtad 2014-04-18]

Nationalencyklopedin. (2014b). Feminism.

<http://www.ne.se.ezproxy.ub.gu.se/enkel/feminism> [Hämtad 2014-04-07]

Nerman, Bengt (1973). Massmedieretorik. Stockholm: Almqvist & Wiksell

Nordicom. (2013). Mediebarometern: mediedagen 2013.

<http://www.nordicom.gu.se/sv/mediefakta/nyheter/mediebarometern-mediedagen-2013> [Hämtad 2014-04-14]

Olsson, Belinda (2014). Feminismen måste tåla att ifrågasättas. Aftonbladet. 15 januari.

<http://www.aftonbladet.se/debatt/debattammen/jamstalldhet/article18180622.ab> [Hämtad 2014-04-17]

Olsson, Belinda, Zilg, Brita & Skugge, Linda (red.). (1999). Fittstim. Stockholm: DN

Phillips, David J. P. (2008). Framgångsrik presentationsteknik. 1. uppl. Malmö: Liber

Price, Vincent, Tewksbury, David & Powers, Elizabeth (1997). Switching Trains of Thought: The Impact of News Frames on Readers' Cognitive Responses. I Communication Research. 24 (5): 481-506.

Proposition 2008/09:195 Utveckling för oberoende och kvalitet – Radio och TV i allmänhetens tjänst 2010–2013. Stockholm: Kulturdepartementet. Tillgänglig:

<http://www.regeringen.se/content/1/c6/12/77/15/997c492f.pdf>

Schaffer, Kay (1998) Scare Words: "Feminism", Postmodern Consumer Culture and the Media. I Continuum: Journal of Media & Cultural Studies. 12 (3): 321–34.

Strömbäck, Jesper (2009). Makt, medier och samhälle: en introduktion till politisk kommunikation. 1. uppl. Stockholm: SNS förlag

Sveland, Maria (2013). Hatet: en bok om antifeminism. Stockholm: Leopard

Sveriges Television. (2014a). "Bryr sig de unga om feminismen i dag?".

<http://www.svt.se/fittstim--min-kamp/har-feminismen-en-framtid> [Hämtad 2014-04-14]

Sveriges Television. (2014b). Fittstim – min kamp: en resa i dagens feminism.

<http://www.svt.se/fittstim--min-kamp/> [Hämtad 2014-04-14]

Sveriges Television. (2014c). "Jag känner inte längre igen mig i feminismen".

<http://www.svt.se/fittstim--min-kamp/har-feminismen-sparat-ur> [Hämtad 2014-04-14]

Sveriges Television. (2014d). "Nu är debatten igång och det var min vision".
<http://www.svt.se/fittstim--min-kamp/debatt-om-feminism> [Hämtad 2014-04-14]

Sveriges Television. (2014e). "Vad händer med mannen?".
<http://www.svt.se/fittstim--min-kamp/vad-hander-med-mannen> [Hämtad 2014-04-14]

Vigsø, Orla (2010). Retorisk analys. I Ekström, Mats & Larsson, Larsåke (Red.) Metoder i kommunikationsvetenskap. (s. 215-240). Lund:Studentlitteratur

A

Analysmodell

- *Kontexten*
 - Vilken genre tillhör serien?
 - Vilken medium presenteras serien i?
 - Vilken relation har serien till andra texter?
 - Vad vill scenen uppnå?
 - Vilka ämnen tas upp i programmet?
- *Vem?*
 - Vilka talare förekommer i scenen?
 - Vilka aktörer förekommer i scenen?
 - Hur presenteras talarna?
 - Får talarna tala fritt, eller får de kritiska frågor?
- *Vad?*
 - Vilka argument förekommer i scenen?
 - Vilken funktion i avsnittet har det som sägs?
 - Vad får talarna prata om?
 - Vilken retorisk genre tillhör avsnittet?
- *Hur?*
 - Vilka känslor förmedlas i scenen?
 - Används ironi?
 - Används metaforer?
 - Var utspelar sig scenen?
 - Hur ser omgivningen ut?
 - Vem i scenen befinner sig på hemmaplan?

B

Analyschema

Inslag	Vem	Kommentar	Vad	Kommentar	Hur	Kommentar	Övrig kommentar